

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять
для студентів спеціальності 081 «Право»
спеціалізацій «Цивільне та господарське право»;
«Адміністративна юстиція (Суд. Публічна адміністрація та антикорупційні
органи)»; «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»;
«Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Протокол № 7 від 14 січня 2019 р.

Земельне право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 081 «Право» спеціалізацій «Цивільне та господарське право»; «Адміністративна юстиція (Суд. Публічна адміністрація та антикорупційні органи)»; «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»; «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» / Укл. : Барабаш А.Г. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. – 2019. – 96 с.

Укладач: БАРАБАШ АЛЛА ГРИГОРІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: БАРАБАШ АЛЛА ГРИГОРІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: СЕЛЕЦЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВІКТОРОВИЧ, декан юридичного факультету ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ, кандидат юридичних наук

Земельне право

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО».....	7
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Земельне право».....	7
1.2. Структура навчальної дисципліни «Земельне право».....	11
1.3. Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю навчальної дисципліни «Земельне право».....	13
2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	15
Семінарське заняття 1. Земельне право як самостійна галузь права.....	15
Семінарське заняття 2. Система та джерела земельного права.....	20
Семінарське заняття 3. Земельно-правові норми та земельні правовідносини.....	26
Семінарське заняття 4. Право власності на землю.....	31
Семінарське заняття 5. Право землекористування та його види.....	38
Семінарське заняття 6. Правове регулювання земельної реформи в Україні.....	44
Семінарське заняття 7. Гарантії прав на землю.....	50
Семінарське заняття 8. Управління у галузі використання і охорони земель.....	56
Семінарське заняття 9. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.....	62
Семінарське заняття 10. Правовий режим земель житлової та громадської забудови.....	67
Семінарське заняття 11. Правовий режим земель, що особливо охороняються: природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.....	73
Семінарське заняття 12. Правовий режим земель лісогосподарського призначення.....	78
Семінарське заняття 13. Правовий режим земель водного фонду.....	83
Семінарське заняття 14. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.....	88
3. ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ АКТИ ДО ВСІХ ТЕМ КУРСУ.....	94
4. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО».....	95

ПЕРЕДМОВА

Земельне право – це одна із самостійних галузей права, правової науки та окрема навчальна дисципліна. Земельне право як галузь права включає в себе сукупність правових норм, що регулюють відносини по використанню та охороні, поліпшенню та відновленню плодючості ґрунту; охороні прав та законних інтересів суб'єктів земельних відносин. Земельне право як правова наука досліджує становлення та розвиток галузі земельного права, аналізує земельно-правові норми та практику їх застосування, розробляє пропозиції щодо удосконалення правового регулювання земельних відносин. Як навчальна дисципліна земельне право уособлює систему знань про основні положення галузі земельного права, якими необхідно оволодіти студентам.

Земельне право набуває особливого значення у сучасний період у зв'язку з проведенням земельної реформи та розвитком різних форм господарювання на землі. Вивчення земельного права є невід'ємною частиною правової освіти студентів юридичних факультетів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Земельне право» є правове регулювання земельних відносин в Україні. Зокрема, засвоєння студентами основних принципів, методів, джерел земельного права, основних понять і дефініцій, особливостей правового регулювання окремих категорій земель.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Земельне право» є опанування студентами теоретичних знань у сфері правового регулювання земельних відносин в Україні; вироблення у студентів навичок аналітичного мислення на основі аналізу положень нормативних актів у галузі земельного законодавства та практичних ситуацій; підготовка студентів до практичної діяльності у сфері застосування положень земельного законодавства, вирішення земельних спорів.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни «Земельне право» з іншими дисциплінами полягають у тому, що:

1) «Земельне право» викладається після засвоєння студентами таких навчальних дисциплін, як «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Римське приватне право», «Цивільне право», «Адміністративне право»;

2) «Земельне право» є необхідною передумовою для вивчення «Аграрного права», «Лісового права», «Водного права».

Навчальний план передбачає вивчення «Земельного права» у наступних формах: лекції, практичні заняття, самостійні заняття, індивідуальна робота.

На лекційні заняття виносяться 1/3 матеріалу, який пропонується до вивчення. Лекційні заняття системно охоплюють увесь курс, допомагають студентам усвідомити та засвоїти основні положення земельного права як галузі права.

Семінарські заняття проводяться як згідно з питаннями, які розглядалися під час лекційних занять, так і за питаннями, які пропонувалися студентам для самостійного вивчення. Проведення семінарських занять має за мету навчити майбутніх фахівців правильно і свідомо застосовувати набуті знання та чинні правові норми при вирішенні конкретних справ, що виникають у процесі використання землі.

Самостійна робота планується як форма навчання, що має на меті засвоєння матеріалу, передбаченого навчальною програмою, але не охопленого лекційними заняттями. У процесі самостійного опрацювання теми студент повинен вивчити відповідний матеріал за підручником, а також використовуючи спеціальну літературу, рекомендовану програмою і викладачем; знайти і проаналізувати законодавчі та інші нормативні акти з даної теми.

Індивідуальна робота студентів полягає у підготовці ними рефератів, передбачених планами практичних занять, та виступах з ними під час семінарських занять, у проведенні індивідуальних консультацій викладача з студентами. Індивідуальна робота має за мету опрацювання відповідної теми за законодавчими актами, науковими монографіями, періодичними виданнями, де висвітлюються нові теоретичні питання права та практика його застосування. Важливе значення при індивідуальній підготовці до занять має ознайомлення з практикою.

До переліків нормативних актів і літератури вміщені чинні закони та підзаконні нормативні акти із зазначенням, як правило, офіційного видання, де вони вперше надруковані. При користуванні вказаними нормативними джерелами треба враховувати, що за час дії до переважної більшості з них вносилися зміни і доповнення. Тому необхідно намагатися відшукувати останні редакції цих нормативних актів і використовувати саме їх. При цьому найзручніше користуватися офіційними веб-сайтами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президента України та Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Земельне право»

Змістовий модуль 1. Поняття земельного права як галузі права

Тема 1. Земельне право як самостійна галузь права

Предмет земельного права. Функції землі. Земля як основний засіб виробництва. Визначення земельного права як галузі права.

Принцип множинності та правової рівності форм власності на землю. Принцип державного управління землями. Принцип множинності форм використання землі. Принцип самостійного господарювання на землі та рівність всіх суб'єктів господарювання. Принцип раціонального використання землі. Принцип цільового використання землі. Принцип платності використання землі. Принцип екологізації земельного права.

Методи земельного права. Імперативний метод. Диспозитивний метод.

Місце земельного права у правовій системі України. Зв'язок земельного права з конституційним правом. Зв'язок земельного права з аграрним правом. Зв'язок земельного права з адміністративним правом. Зв'язок земельного права з цивільним правом. Зв'язок земельного права з екологічним правом. Зв'язок земельного права з природноресурсовим правом.

Тема 2. Система та джерела земельного права

Поняття системи земельного права як галузі права. Земельно-правові інститути. Земельно-правові норми.

Земельне право як учбова дисципліна. Система земельного права як учбової дисципліни. Наука земельного права. Система науки земельного права.

Поняття джерел земельного права. Види джерел земельного права.

Закони як джерела земельного права. Конституція України як джерело земельного права. Земельний кодекс України як кодифікований спеціалізований закон в системі законодавства України.

Підзаконні акти як джерела земельного права. Загальні, відомчі та локальні підзаконні акти як джерела земельного права.

Тема 3. Земельно-правові норми та земельні правовідносини

Поняття земельно-правових норм. Класифікації земельно-правових норм. Матеріальні земельно-правові норми. Процесуальні земельно-правові норми.

Поняття механізмів реалізації земельно-правових норм. Заходи адміністративного механізму реалізації земельно-правових норм. Позитивні та негативні заходи економічного механізму реалізації земельно-правових норм.

Поняття земельних правовідносин. Класифікації земельних правовідносин. Правовідносини власності на землю. Правовідносини в сфері державного управління землями. Земельні правовідносини в області використання землі. Охоронні земельні правовідносини.

Суб'єкти земельних правовідносин та їх правовий статус. Об'єкти земельних правовідносин. Зміст земельних правовідносин. Підстави виникнення та припинення земельних правовідносин.

Змістовий модуль 2. Право власності на землю та право землекористування

Тема 4. Право власності на землю

Право власності на землю в економічному розумінні. Право власності на землю в юридичному розумінні. Об'єктивне право власності на землю. Суб'єктивне право власності на землю.

Обмеження права власності на землю. Обмеження права власності на землю за Конституцією України. Обмеження права власності на землю за Земельним кодексом України. Право земельного сервітуту. Добросусідство.

Форми власності на землю. Суб'єкти та об'єкти права приватної власності на землю. Підстави набуття права приватної власності на землю. Суб'єкти та об'єкти права комунальної власності на землю. Підстави набуття права комунальної власності на землю. Суб'єкти та об'єкти права державної власності на землю. Підстави набуття права власності на землю державою.

Документи, що посвідчують право власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок.

Тема 5. Право землекористування та його види

Поняття права землекористування. Основні принципи права землекористування.

Право постійного землекористування. Об'єкти права постійного землекористування. Суб'єкти права постійного землекористування. Юридичне значення права постійного землекористування.

Право орендного землекористування. Об'єкти права орендного землекористування. Суб'єкти права орендного землекористування. Договір оренди землі. Строк оренди землі. Форми орендної плати за землю.

Право концесійного землекористування. Договір оренди землі та договір концесії: їх спільні риси та відмінності.

Тема 6. Правове регулювання земельної реформи в Україні

Особливості правового регулювання земельних відносин в УРСР. Сучасний період розвитку земельного права.

Основні напрямки земельної реформи в Україні. Основні етапи земельної реформи в Україні.

Поняття приватизації земель. Суб'єкти, об'єкти та форми приватизації земель. Особливості приватизації земель сільськогосподарського призначення. Особливості приватизації земель житлової та громадської забудови. Особливості приватизації земель оздоровчого та рекреаційного призначення. Особливості приватизації земель водного фонду. Особливості приватизації земель лісогосподарського призначення. Особливості приватизації земель історико-

культурного призначення. Особливості приватизації земель промисловості, транспорту, зв'язку та енергетики.

Поняття паювання земель. Паювання земель колективних сільськогосподарських підприємств. Поняття земельної частки (паю) та сертифікату на право на земельну частку (пай). Порядок виділення земельної частки (паю) в натурі (на місцевості). Особливості паювання земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій при їх приватизації.

Тема 7. Гарантії прав на землю

Поняття та види гарантій прав на землю. Гарантії захисту прав на землю. Гарантії, пов'язані з відшкодуванням збитків власникам землі та землекористувачам. Гарантії, пов'язані з розв'язанням земельних спорів.

Поняття та види способів захисту прав на землю. Особливості застосування речово-правових способів захисту прав на землю. Особливості застосування зобов'язально-правових способів захисту прав на землю. Особливості застосування спеціальних (земельно-правових) способів захисту прав на землю.

Підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Поняття та види земельних спорів. Причини виникнення земельних спорів. Органи, які вирішують земельні спори. Порядок вирішення земельних спорів.

Змістовий модуль 3. Управління у галузі використання і охорони земель

Тема 8. Управління у галузі використання і охорони земель

Поняття, зміст та суб'єкти управління у галузі використання та охорони земель. Система і повноваження органів управління у галузі використання та охорони земель. Функції управління у галузі використання та охорони земель.

Поняття меж адміністративно-територіальних утворень. Суб'єкти, які здійснюють встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних утворень. Порядок встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних утворень.

Державне планування використання земель як важливий елемент системи регулювання земельних відносин. Загальнодержавні та регіональні програми використання та охорони земель. Природно-сільськогосподарське районування земель. Зонування земель.

Поняття землеустрою. Суб'єкти землеустрою. Завдання землеустрою. Землевпорядний процес.

Контроль за використанням та охороною земель як функція державного управління землями. Самоврядний та громадський контроль за використанням та охороною земель. Суб'єкти контролю за використанням та охороною земель. Мета та завдання контролю за використанням та охороною земель.

Моніторинг земель як складова моніторингу навколишнього природного середовища. Загальнодержавні та регіональні програми моніторингу земель.

Суб'єкти, які здійснюють моніторинг земель. Завдання та зміст моніторингу земель. Моніторинг родючості ґрунтів як складова моніторингу земель.

Поняття та складові державного земельного кадастру. Порядок ведення державного земельного кадастру. Суб'єкти, які здійснюють ведення державного земельного кадастру.

Тема 9. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

Поняття земель сільськогосподарського призначення. Землі сільськогосподарського призначення як об'єкт земельних правовідносин. Склад земель сільськогосподарського призначення.

Сільськогосподарське землекористування як особливий вид землекористування. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення. Землі сільськогосподарського призначення як об'єкт земельної та аграрної реформи. Раціональність як принцип сільськогосподарського землекористування.

Суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення. Громадяни як суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення. Сільськогосподарські підприємства як суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення. Несільськогосподарські підприємства як суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення.

Відшкодування збитків і втрат у сфері сільськогосподарського землекористування, розмежування збитків і втрат. Порядок відшкодування збитків власникам та користувачам земель сільськогосподарського призначення. Порядок відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва. Звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва.

Тема 10. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Поняття земель житлової та громадської забудови. Поняття населеного пункту. Поняття межі населеного пункту. Землі садибної та несадибної житлової забудови. Землі громадської забудови. Землі загального користування.

Правові форми використання земель житлової та громадської забудови. Право на забудову. Правовий статус земельних ділянок, наданих для індивідуального будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва. Правовий статус земельних ділянок житлово-будівельних і гаражно-будівельних кооперативів.

Правовий статус земельних ділянок багатоквартирних жилих будинків. Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку як суб'єкт права на прибудинкову територію.

Змістовий модуль 4. Правовий режим окремих категорій земель

Тема 11. Правовий режим земель, що особливо-охороняються: природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Поняття та склад земель природно-заповідного фонду. Об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення. Порядок використання земель природно-заповідного фонду.

Поняття та склад земель іншого природоохоронного призначення. Водно-болотні угіддя міжнародного значення. Порядок використання земель іншого природоохоронного призначення.

Поняття та склад земель оздоровчого призначення. Правовий статус земель курортів. Порядок використання земель оздоровчого призначення.

Поняття та склад земель рекреаційного призначення. Порядок використання земель рекреаційного призначення.

Поняття та склад земель історико-культурного призначення. Порядок використання земель історико-культурного призначення. Охорона земель історико-культурного призначення.

Тема 12. Правовий режим земель лісогосподарського призначення

Поняття та склад земель лісогосподарського призначення. Лісові землі лісогосподарського призначення. Нелісові землі лісогосподарського призначення.

Правові форми використання земель лісогосподарського призначення. Суб'єкти права на землі лісогосподарського призначення. Загальне та спеціальне користування землями лісогосподарського призначення. Земельні ділянки лісогосподарського призначення, надані для потреб мисливського господарства.

Загальне та спеціальне використання лісових ресурсів.

Тема 13. Правовий режим земель водного фонду

Поняття та склад земель водного фонду. Водопокриті землі. Землі призначені для охорони водних об'єктів.

Правові форми використання земель водного фонду. Суб'єкти права на землі водного фонду. Права та обов'язки власників і користувачів земель водного фонду. Обмеження права користування землями водного фонду.

Правовий режим водоохоронних зон і прибережних захисних смуг. Розмір та межі прибережних захисних смуг. Правовий режим смуг відведення. Правовий режим берегових смуг водних шляхів. Правовий режим земель, зайнятих гідротехнічними та іншими водогосподарськими спорудами.

Правовий режим територій і зон санітарної охорони водних об'єктів. Три пояси особливого режиму зон санітарної охорони поверхневих і підземних водних об'єктів.

Тема 14. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення

Поняття та основні ознаки земель промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення. Суб'єкти права на землі промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення.

Склад і порядок використання земель промисловості. Землекористування виробляючих та обробних підприємств. Землекористування гірничодобувних підприємств.

Склад і порядок використання земель транспорту. Землі залізничного транспорту. Землі водного транспорту. Землі автомобільного транспорту. Землі авіаційного транспорту. Землі міського електротранспорту. Землі трубопровідного транспорту.

Склад і порядок використання земель зв'язку та енергетичної системи.

Склад і порядок використання земель оборони. Правовий режим земель прикордонних військ. Правовий режим земель, наданих для потреб органів внутрішніх справ.

Склад і порядок використання земель іншого призначення. Правовий режим земель телебачення і радіомовлення.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 – Розподіл обсягу годин за темами і формами вивчення

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання				
		Всього	У тому числі			
			Лекції	Семинарські	Лабораторні	Самостійна робота
	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Поняття земельного права як галузі права						
1.	Земельне право як самостійна галузь права	10	2	1	-	7
2.	Система та джерела земельного права	10	2	1	-	7
3.	Земельно-правові норми та земельні правовідносини	10	-	-	-	10
	Разом за змістовим модулем 1	30	4	2	-	24
Змістовий модуль 2. Право власності на землю та право землекористування						
4.	Право власності на землю	9	2	2	-	5
5.	Право землекористування та його види	8	2	2	-	4
6.	Правове регулювання земельної реформи в Україні	7	1	1	-	5
7.	Гарантії прав на землю	6	1	1	-	4
	Разом за змістовим модулем 2	30	6	6	-	18
Змістовий модуль 3. Управління у галузі використання і охорони земель						
8.	Управління у галузі використання і охорони земель	10	2	2	-	6

9.	Правовий режим земель сільськогосподарського призначення	10	1	1	-	8
10.	Правовий режим земель житлової та громадської забудови	10	1	1	-	8
	Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	-	22
Змістовий модуль 4. Правовий режим окремих категорій земель						
1 1.	Правовий режим земель, що особливо охороняються	6	1	-	-	5
1 2.	Правовий режим земель лісогосподарського призначення	8	1	-	-	7
1 13.	Правовий режим земель водного фонду	8	-	1	-	7
1 4.	Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, оборони та іншого призначення	8	-	1	-	7
	Разом за змістовим модулем 4	30	2	2	-	26
	Усього годин за дисципліну	120	16	14	-	90

1.3. Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Земельне право»

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування зі студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, опитування студентів під час захисту рефератів, тестування, опитування студентів з питань, що виносяться на самостійне опрацювання. В передостанній атестаційний тиждень проводиться письмова контрольна робота за результатами вивчення всіх тем.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру шляхом зваженого додавання набраних балів під час семестру та семестрової контрольної роботи.

Пояснення окремих методів поточного та підсумкового атестаційного контролю.

Робота на семінарському занятті.

Усне опитування – включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповідь на питання для повторення (з тем, що були вивчені раніше).

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота і конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка і аргументованість викладу думок, культура мови.

Вирішення практичних ситуаційних завдань проводиться письмово на кожному занятті. Викладач викликає декілька студентів та пропонує їм для

вирішення задачі, які студент повинен вирішити самостійно в письмовому вигляді, аргументуючи відповідь посиланням на нормативний акт. Для цього необхідно всебічно вивчити викладену в задачі ситуацію, дати її правову оцінку і на підставі відповідних нормативних актів, грамотного тлумачення правових норм, що підлягають застосуванню, сформулювати правильне і обґрунтоване рішення.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного та наукового обґрунтування.

Письмове опитування може проводитися на семінарському занятті (10-15 хвилин). Викликаються декілька студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем на його розсуд. Питання обираються в межах теми, що запропонована на дане заняття. Метою проведення письмового опитування є перевірка студентів їх рівня підготовки до семінарського заняття; вміння змістовно та коротко викласти окремі питання теми.

Оцінюючи письмову відповідь, викладач керується такими критеріями як правильність, повнота, чіткість, лаконічність відповіді, логіка і аргументованість викладення думок.

Вирішення тестових завдань може проводитись на початку семінарського заняття (10-15 хвилин).

Письмова робота за результатами модульного контролю. Відповідно до програми навчальної дисципліни викладач проводить чотири письмові роботи за результатами вивчення кожного змістового модуля. Кожна письмова робота може включати теоретичні питання, тестові та практичні завдання. Питання письмової роботи охоплюють всі теми відповідного змістового модуля.

Індивідуальна робота студента полягає у написанні реферату, підготовці есе та, відповідно, здійсненні реферування літератури. Реферат та есе готується обов'язково з розглядом дискусійного питання, з викладенням власної точки зору на дану проблему. Темі робіт, запропоновані у методичних вказівках для самостійної роботи, студенти обирають самостійно.

Реферування наукової літератури полягає в тому, що викладачем пропонується студентам наукова література (монографія, навчальний посібник, наукова періодика тощо) і студенти самостійно їх опрацьовують та представляють короткий звіт у вигляді невеликого реферату (4-7 сторінок) про свої враження від прочитаного.

Підсумкова контрольна робота проводиться у передостанній атестаційний тиждень і має наметі перевірку знань студентів за результатами вивчення всіх тем навчального курсу.

Підсумкова контрольна робота включає: теоретичні питання, тестові завдання і ситуаційне завдання. До завдань контрольної роботи можуть бути включені питання з тем, вивчення яких не виноситься на семінарські заняття, а також питання, які передбачені навчальним планом для індивідуальної та самостійної роботи.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менше, ніж за тиждень до її написання. З переліком тем, питання яких будуть включені до завдань контрольної роботи, студенти також ознайомлюються завчасно.

Під час вирішення ситуаційних завдань студент повинен не лише надати відповідь на поставлені запитання, але й обґрунтувати їх посиланням на нормативно-правовий акт. Під час вирішення ситуаційних завдань студент повинен мати змогу користуватися друкованими збірниками нормативних актів або електронною системою нормативних актів.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись із власними роботами та, за необхідності, оспорити оцінку, виставлену викладачем під час перевірки роботи.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Семінарське заняття 1. Земельне право як самостійна галузь права

Теоретичні питання

1. Предмет земельного права та його особливості.
2. Поняття земельного права як галузі права.
3. Принципи земельного права.
4. Методи земельного права.
5. Зв'язок земельного права із суміжними галузями права.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Земля як об'єкт правового регулювання у земельному праві.
2. Конституційні, загальноправові та спеціальні принципи земельного права.
3. Імперативний та диспозитивний методи регулювання у земельному праві.
4. Місце земельного права у правовій системі України.
5. Співвідношення земельного права з аграрним правом.

Практичні завдання

Завдання 1.

Громадянину Сушку була передана в оренду земельна ділянка для будівництва гаражу. На цій земельній ділянці Сушко викопав ставок. За рішенням місцевої ради відповідну земельну ділянку у громадянина було вилучено.

Чи правомірні дії ради? Які принципи земельного права були порушені у даному випадку? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Визначити, які з вказаних норм відображають диспозитивний метод регулювання земельних правовідносин, а які – імперативний:

1). Виконавець земельних торгів після отримання документів та матеріалів на лот забезпечує опублікування на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, оголошення про проведення земельних торгів;

2). Землі сільськогосподарського призначення, отримані в спадщину іноземними юридичними особами, підлягають відчуженню протягом одного року;

3). Власники земельних ділянок мають право продавати або іншим способом відчужувати земельну ділянку, передавати її в оренду, заставу, спадщину;

4). Угоди про перехід права власності на земельні ділянки укладаються в письмовій формі та нотаріально посвідчуються;

5). Землекористувачі мають право використовувати у встановленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, торф, лісові угіддя, водні об'єкти, а також інші корисні властивості землі;

6). Громадяни України мають право на безкоштовну приватизацію земельних ділянок із земель державної або комунальної власності.

Завдання 3.

До юридичної консультації звернувся громадянин Івасенко з наступними запитаннями:

- 1) Чи має він право на отримання земельної ділянки для індивідуального дачного будівництва, шляхом її безоплатної передачі у власність?
- 2) До якого органу йому слід звернутися, якщо він бажає набути вказану земельну ділянку із земель комунальної власності?

Яку відповідь необхідно надати громадянину Івасенку? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Приватний підприємець Лавський організував виготовлення глечиків, оскільки на переданій йому у власність земельній ділянці були розташовані глина та пісок.

Чи зобов'язаний Лавський брати спеціальний дозвіл на розробку і використання загальнопоширених корисних копалин? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 5.

До органу Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру звернулася група підприємств з заявою про виділення їм земель у колективну власність єдиним масивом. Колективна заява була подана від імені сільськогосподарського кооперативу «Дружба», фермерського господарства «Урожай» та приватно-орендного підприємства.

Які форми власності на землю передбачені чиним Земельним кодексом? Чи є у Держгеокадастру законні підстави для задоволення заяви? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи:

Самостійно опрацювати такі питання:

Правове регулювання земельних відносин, що виникають під час використання надр, лісів, вод, рослинного і тваринного світу, атмосферного повітря. Санкціонований метод у земельному праві. Делегований метод у земельному праві. Проблеми кодифікації земельного законодавства. Соціально-економічні та екологічні передумови розвитку земельного права.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.
13. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
14. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.
15. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель

: наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.
2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.
3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошниченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошниченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошниченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошниченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.

17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошниченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошниченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. – С. 70-76.

Література для реферування:

1. Бейкун А. Співвідношення Конституції України та інших нормативно - правових актів з питань регулювання аграрних та земельних відносин // Право України. – 2000. - № 3. – С. 45-48.
2. Дрозд О.Ю. Земля як об'єкт земельних відносин // Адвокат. – 2009. - №1(100). – С. 24-26.
3. Книш В.В. Принципи земельного права України : автореф. дис. канд. юрид. наук. – К., 2006. – 20 с.
4. Кулинич П.Ф. Земельне право України на початку ХХІ ст. : предмет, виклики, перспективи. URL : file:///C:/Users/lenovo/Downloads/PrDe_2014_25_11%20(4).pdf.
5. Кулинич П.Ф. Земля як об'єкт правових відносин: поняття, ознаки, види // Часопис Київського університету права. – 2010. - №3. – С. 215-219.
6. Кулинич П.Ф. Охорона землі як основного національного багатства: конституційний аспект // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 235–239.
7. Кулинич П.Ф. Предмет земельного права // Право України. – 2008. - №9. – С. 81-87.
8. Лесько Н.В. Земельний фонд України : сутність, поняття та структура. URL :<http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2226/vnulpurn201582429.pdf>
9. Мак Л.Б. Доктринальні підходи до визначення земельного права як галузі права України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. – Вип. 25. – 2014. – С. 124-125.
10. Носік В.В. Співвідношення та взаємозв'язок цивільного законодавства із земельним, природоресурсним та екологічним законодавством // Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5-ти т. – Х. : Право, 2008.
11. Світличний О.П. Адміністративні правовідносини у сфері земельних ресурсів України: проблеми теорії та практики правозастосування: монографія. – За ред. В.І. Курила. – Донецьк : Донбас. – 2011. – 410 с.
12. Федорович В.І. Принципи земельного права України // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2001. – Вип. 36. – С. 408-412.
13. Шульга М.В. Співвідношення земельно-правових та цивільно-правових приписів при регулюванні земельних відносин: стан та перспективи // Вісник Академії правових наук України. – Х. : Право, 2004. - №1(36). – С. 115-124.

Семінарське заняття 2. Система та джерела земельного права

Теоретичні питання

1. Система земельного права.
2. Земельне право як учбова дисципліна та галузь науки.
3. Поняття та види джерел земельного права.
4. Закони як джерела земельного права.
5. Підзаконні акти як джерела земельного права.

Завдання для індивідуальних робіт

Підготувати реферати з таких питань:

1. Особливості та класифікація джерел земельного права.
2. Конституційні основи земельного права та їх значення для розвитку земельного права.
3. Земельний кодекс України як кодифікований акт земельного законодавства.
4. Нормативні акти місцевих органів влади і місцевих органів самоврядування як джерела земельного права.
5. Міжнародно-правові акти як джерела земельного права.

Практичні завдання

Завдання 1.

Визначте, які з вказаних нормативних актів є джерелами земельного права і обґрунтуйте відповідь:

- 1). Закон України «Про Національну систему конфіденційного зв'язку»;
- 2). Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- 3). Водний кодекс України;
- 4). Правила роздрібної торгівлі тютюновими виробами;
- 5). Закон України «Про фермерське господарство»;
- 6). Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Завдання 2.

Визначте, які з вказаних норм належать до загальної частини земельного права, а, які слід віднести до - особливої частини:

- 1). Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави;
- 2). До повноважень Верховної Ради України в галузі земельних відносин належить прийняття законів;
- 3). Визначення земель придатних для потреб сільського господарства, провадиться на підставі даних державного земельного кадастру;
- 4). На судноплавних водних шляхах за межами населених пунктів для проведення робіт, пов'язаних з судноплавством, встановлюються берегові смуги.
- 5). До земель зв'язку належать земельні ділянки, надані під повітряні і кабельні телефонно-телеграфні лінії та супутникові засоби зв'язку.

До яких інститутів земельного права відносяться зазначені норми?

Завдання 3.

Назвати джерела земельного права, які відповідають наступним характеристикам:

- 1). Цей нормативний акт містить поняття оренди землі та договору оренди землі; визначає перелік орендодавців та орендарів землі, форму та істотні умови договору оренди землі.
- 2). Цей нормативний акт визначає вимоги до матеріалів Державного фонду документації із землеустрою, особливості проведення бонітування ґрунтів,

земельно-оціночних робіт, професійну підготовку фахівців, які займаються вищевказаною діяльністю.

3). З прийняттям цього нормативного акту в Україні почалася земельна реформа. Нормативний акт визначає основні завдання земельної реформи, її об'єкт, називає суб'єктів земельної реформи.

4). З прийняттям даного нормативного акту в Україні почала діяти заборона на зміну цільового призначення земельних ділянок рекреаційного призначення в населених пунктах.

5). З прийняттям даного нормативного акту в Україні стане можливою вільна купівля-продаж земель товарного сільськогосподарського призначення.

6). Даний нормативний акт визначає перелік категорій земель України та особливості правового статусу земель кожної категорії.

Завдання 4.

До юридичної консультації за порадою звернувся громадянин Ярославський. Він пояснив, що бажає передати земельну ділянку у спадщину доньці, яка проживає у місті Брянськ (Російська Федерація).

Які питання необхідно уточнити у Ярославського перед тим, як надавати консультацію? Які нормативні акти визначають порядок передачі у спадщину земельних ділянок? Чи має право Ярославський передавати земельну ділянку у спадщину доньці? Вирішіть справу по суті.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Предмет науки земельного права. Система науки земельного права. Методи земельно-правової науки. Земельне право як навчальна дисципліна. Локальні акти як джерела земельного права. Відомчі нормативні акти як джерела земельного права. Роль судової практики в регулюванні земельних відносин. Ефективність практики застосування земельного законодавства.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.

4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.

5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.

6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про оренду землі: Закон України від 6.10.1998 р. №161-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 46-47. Ст. 280.
13. Про землеустрій : Закон України від 22.05.2003 р. №858-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №36. - Ст. 282.
14. Про земельну реформу: Постанова Верховної Ради УРСР від 18.12.1990 р. №563-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. №10. Ст. 100.
15. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. №6. Ст. 22.
16. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
17. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. №4. С. 92.
18. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.
2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.
3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.

7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П.

Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.

25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.

26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.

27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.

28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.

29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.

30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.

31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.

32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.

33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.

34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.

35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. – С. 70-76.

Література для реферування:

1. Андрейцев В. Консолідуєча роль земельного законодавства у розвитку системи природноресурсового права: проблеми викладання і дослідження // Право України. – 2012. - №7. – С. 33-39.

2. Коваленко Т. Колізія нормативно-правових актів земельного законодавства та її вплив на ефективність земельно-правового регулювання // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. ЮРИДИЧНІ НАУКИ. – 2010. - №84. – с. 39-43.

3. Кузьменко Н. Межі повноважень органів місцевого самоврядування щодо прийняття нормативно-правових актів у сфері земельних відносин // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 5. – С. 14-21.

4. Кулинич П.Ф. Земельний кодекс України: п'ять років застосування // Земельне право України. 2006. - №8. – С. 3-9.

5. Мак Л.Б. Доктринальні підходи до визначення земельного права як галузі права України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. – 2014. - Випуск 25. – С. 124-128.

6. Мельник А.Г. Поняття та сутність правового регулювання земельних відносин, яке здійснюється органами місцевого самоврядування // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. - №3. – С. 85-90.

7. Мельник А.Г. Поняття компетенції органів місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин, його ознаки // Часопис Київського університету права. – 2013. - №1. – С. 100-104.

8. Сидор В.Д. Про земельне законодавство і проблеми його вдосконалення в сучасних умовах. URL : [www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe)

9. Семчик В. Земельне право України як галузь науки та навчальна дисципліна // Право України. – 2012. - №7. – С. 12-21.

10. Каракаш І.І., Сидор В.Д. Проблеми підвищення якості земельного законодавства України. URL : <http://www.apdp.in.ua/v63/16.pdf>

Семінарське заняття 3. Земельно – правові норми та земельні правовідносини

Теоретичні питання

1. Поняття та види земельно – правових норм.
2. Механізми реалізації земельно – правових норм.
3. Поняття та види земельних правовідносин.
4. Суб'єкти, об'єкти та зміст земельних правовідносин.
5. Підстави виникнення та припинення земельних правовідносин.

Завдання для індивідуальних робіт

Підготувати реферати з таких питань:

1. Матеріальні та процесуальні земельно-правові норми.
2. Адміністративний механізм реалізації земельно-правових норм.
3. Економічний механізм реалізації земельно-правових норм.
4. Земельні правовідносини у сфері власності на землю.
5. Правовий статус суб'єктів земельних правовідносин.

Практичні завдання

Завдання 1.

Громадянина Локіну була надана земельна ділянка для садівництва. На протязі двох років Локін не користувався земельною ділянкою.

Чи є даний факт підставою для припинення земельних відносин? Чи має право місцева рада вилучити земельну ділянку у громадянина Локіна? Які санкції можуть бути застосовані до громадянина Локіна? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

До місцевої державної адміністрації звернувся громадянин Хилинський із заявою про надання йому в оренду земельної ділянки.

Чи є громадянин Хилінський суб'єктом земельних відносин в Україні, за умови, що він громадянин Російської Федерації? Про який вид земельних правовідносин йде мова у вказаній ситуації? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Фермер Крутицький самовільно зайняв сусідню зі своїм фермерським господарством ділянку поля площею 0, 30 га, що належала агрофірмі «Нива», і побудував там складське приміщення. За два роки, протягом яких Крутицький фактично користувався земельною ділянкою, фірма зазнала збитків в розмірі 35000 гривень. Дирекція агрофірми «Нива» звернулася з позовом до суду щодо повернення земельної ділянки та відшкодування збитків.

Визначити правову природу земельних відносин, що виникли між фірмою та Крутицьким. Визначити суб'єкти та об'єкти вказаних відносин. Яку відповідальність передбачає законодавство за вчинене правопорушення? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Земельні ділянки громадян Зайцевої та Яремчика визначалися умовною межею механізованої оранки та обробітку земель. Після проведення весняної оранки Зайцева поставила перед своїм сусідом вимогу змінити межі землекористування, вважаючи, що він самовільно зайняв частину належної їй ділянки. Останній заперечував проти звинувачень, вказуючи, що межа визначалась двома пагорбами, які в процесі оранки не змінили свою конфігурацію.

Проаналізувати вказану ситуацію. Визначити суб'єкти, об'єкти та зміст земельних правовідносин. Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Публічно-правовий та приватноправовий способи визначення змісту земельних правовідносин. Абсолютні земельні правовідносини. Юридичний склад земельних правовідносин. Земельна частка (пай) як об'єкт земельних відносин. Верховна Рада України як суб'єкт земельних відносин. Верховна Рада Автономної Республіки Крим як суб'єкт земельних відносин. Обласна рада як суб'єкт земельних відносин. Київська і Севастопольська міські ради як суб'єкти земельних відносин. Сільські, селищні, міські ради як суб'єкти земельних відносин. Кабінет Міністрів України як суб'єкт земельних відносин. Місцеві державні адміністрації як суб'єкти земельних відносин. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру як суб'єкт земельних відносин. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, як суб'єкт земельних відносин.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.
13. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
14. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.
15. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.
3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.

20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. – С. 70-76.

Література для реферування:

1. Басанська Н. Нерезиденти як суб'єкти права власності на землю: проблеми та перспективи // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №9. – С. 104-106.

2. Бондарчук Н. Земельні правовідносини в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №3. – С. 111-113.
3. Брусенцова Я. Застосування земельного законодавства в діяльності органів місцевого самоврядування / Посібник. Х. : Фактор, 2016. – 104 с.
4. Кулинич П.Ф. Об'єкти земельних правовідносин в Україні: теоретичний аспект // Право України. – 2014. - №5. – С. 142-155.
5. Літошенко О. Особливості земельної правосуб'єктності іноземних громадян, осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб та іноземних держав // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №9. – С. 107-110.
6. Мельник А.Г. Поняття та сутність регулювання земельних відносин // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2013. – Вип. 682. – С. 91-95.
7. Найда Д.І. Правові проблеми визначення об'єкта правового регулювання штучно створених земельних ділянок // Правова держава. – 2017. - №27. – С. 97-101.
8. Самородов А.С. Щодо питання повноважень місцевих державних адміністрацій у галузі земельних відносин. URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/63430/58843>
9. Строкань В. Органи місцевого самоврядування як суб'єкт земельних відносин. URL : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_04\(7\)/10sviszv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_04(7)/10sviszv.pdf)
10. Швець В.Д. Органи державної влади України як суб'єкти земельних відносин : монографія / В.Д. Швець ; відп. ред. В.І. Семчик. – К. : Вид. Дім «УкрПол», 2009. – 248 с.

Семінарське заняття 4. Право власності на землю

Теоретичні питання

1. Загальна характеристика права власності на землю.
2. Обмеження права власності на землю.
3. Право приватної власності на землю.
4. Право комунальної власності на землю.
5. Право державної власності на землю.

Завдання для індивідуальних робіт

Підготувати реферати з таких питань:

1. Види обмежень прав на землю.
2. Суб'єкти права власності на землю.
3. Право власності на землю іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав.
4. Право спільної власності на землю.
5. Права і обов'язки власників земельних ділянок.
6. Земельний податок та його юридична природа.

Практичні завдання

Завдання 1.

Громадянин Польці Ляховський звернувся до Чернігівської міської ради із заявою про передачу йому у власність частини міського скверу.

Чи має право рада задовольнити його прохання? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Під час перевірки додержання законодавства про плату за землю працівники обласної податкової інспекції встановили, що частина коштів плати за землю була спрямована селищною радою до позабюджетного фонду, а $\frac{1}{4}$ частини бюджетних надходжень за земельний податок використана для будівництва гуртожитку для малосімейних, будівництва адміністративного корпусу для спілки орендарів, надання безвідсоткових кредитів власникам землі та орендарям за поліпшення якості земель; на фінансування заходів щодо раціонального використання, відтворення та охорони земель.

На які рахунки повинні надходити кошти плати за землю? Чи мали місце у даному випадку порушення земельного законодавства? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Громадянин Лісовенко звернувся із заявою до місцевої ради про передачу йому у власність земельної ділянки для будівництва на ній гаражу. Не чекаючи рішення ради він викопав на ділянці фундамент і завіз будівельні матеріали. Рішенням ради Лісовенку було відмовлено у передачі вказаної земельної ділянки у власність.

З якого моменту у фізичної (юридичної) особи виникає право власності на земельну ділянку? Чи є у діях Лісовенка склад правопорушення? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Брат і сестра Охріменки за договором купівлі-продажу набули будинок колишньої сільської ради. За рішенням ради їм була надана в оренду земельна ділянка розміром 0,16 га. Житель цього села Григоренко (він же внук колишнього власника будинку) оскаржив це рішення. У скарзі він вказав, що будинок у свій час належав його діду. Однак за радянських часів будинок і 10 га прилеглих земель були націоналізовані. Григоренко ще рік тому подавав заяву про повернення будинку та вказаної земельної ділянки, але йому було відмовлено у проханні.

Яку відповідь необхідно надати Григоренку? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 5.

При вирішенні питання про розмежування земель державної і комунальної власності виник спір щодо форм власності на земельні ділянки на яких

розташовані стадіон, кінотеатр, бібліотека та державна сортовипробувальна станція.

Назвіть органи, які компетентні вирішувати такі спори. До яких форм власності необхідно віднести вказані земельні ділянки? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 6.

До юриста за порадою звернувся громадянин Ковальський, який попросив роз'яснити: чому за дві земельні ділянки, площа яких однакова, він змушений сплачувати земельні податки різного розміру? Ковальський пояснив, що має у власності дві земельні ділянки: присадибну ділянку та ділянку, надану для ведення особистого селянського господарства.

Поясніть порядок обчислення земельного податку. Від чого залежить розмір земельного податку? До яких категорій земель слід віднести земельні ділянки Ковальського?

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Підстави набуття права власності на землю громадянами та юридичними особами. Придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод. Продаж земельних ділянок на конкурентних засадах. Особливості набуття права власності на землю територіальними громадами. Особливості набуття права власності на землю державою. Правове регулювання придбання права власності на земельні ділянки, зайняті об'єктами незавершеного будівництва. Припинення права власності на землю. Особливості застосування спеціальних підстав припинення права власності на землю.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.

9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.

10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.

11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.

12. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 1.07.2004 р. №1952-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. №51. Ст. 533.

13. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 5. 06. 2003 р. №899- IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 38. Ст. 314.

14. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 11.10.2002 р. №2866-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №10. Ст. 78.

15. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17.11.2009 р. №1559- VI // Відомості Верховної Ради України. 2009. №97. Ст. 3326.

16. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. №2269- VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018. №12. Ст. 68.

17. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

18. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

19. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

20. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.

22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконичкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. – С. 70-76.

Література для реферування:

1. Барабаш А.Г., Шпомер А.І.. Земельна власність дружини та чоловіка / А.Г. Барабаш, А.І. Шпомер // Журнал The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права. – 2015/6/25. - № 16. – С. 48-54.
2. Барабаш А.Г., Шпомер А.І.. Добровільна відмова власника від права на земельну ділянку / А.Г. Барабаш, Шпомер А.І. // Збірник «Актуальні проблеми юридичної науки та практики», випуск 1(2), Чернігів : ЧНТУ, 2016. - С. 23-28.

3. Басанська Н. Нерезиденти як суб'єкти права власності на землю: проблеми та перспективи // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 9. – С. 104-106.
4. Буряк Я. Судова практика адміністративних судів у справах про примусове відчуження земельних ділянок із мотивів суспільної необхідності // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 5. – С. 86-89.
5. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинич. – К., 2010. – 184 с.
6. Бусуйок Д.В. Обмеження прав на землю за законодавством України: монографія. – К., 2006. – 144 с.
7. Бусуйок Д. Правові засади імплементації понять «емфітевзис» та «суперфіцій» у земельне право України: сучасний стан та перспективи розвитку // Право України. – 2006. – №8. – С. 102-104.
8. Бусуйок Д. Правові підстави обмеження прав на землю // Право України. – 2004. – №9. – С. 97-100.
9. Глотова О.В. Правове регулювання угод із земельними ділянками в Україні : монографія, - Одеса, 2008. – 256 с.
10. Головня І.Я. Поняття та правова природа відчуження земельних ділянок для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності // Молодий вчений. – 2015. - №2(3). – С. 229-232.
11. Головня І.Я. Особливості змісту права приватної власності на земельну ділянку // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 5. – С. 14-17.
12. Головня І.Я. Правова природа обмежень права власності на земельну ділянку // Часопис цивілістики: наук.-практ. журн. – 2014. – Вип. 17. – С. 106-109.
13. Данилко Н.І. Засади правового регулювання викупу земельних ділянок для суспільних потреб органами місцевого самоврядування // Держава і право. – 2012. – Вип. 56. – С. 400-404.
14. Єлісеєва О.В. Правові засади припинення права приватної власності на земельну ділянку у випадку її конфіскації за рішенням суду // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2005. - № 63-64. – С. 44-48.
15. Коваленко Т.О. Право на землю і банкрутство: теоретичні та практичні проблеми / Т.О. Коваленко // Земельне право України. – 2006. – № 1. – С. 15-24.
16. Кузьменко Н. Правове регулювання викупу земельних ділянок для суспільних потреб: проблеми та перспективи вдосконалення // Підприємство, господарство і право. – 2016. - №6. – С. 98-103.
17. Кулинич П.Ф. Розмежування земель державної і комунальної власності: закон, практика, шляхи вдосконалення // Земельне право України: теорія і практика. – 2007. – №6. – С. 45-51.
18. Кулинич П.Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України // Земельне право. – 2006. – №1. – С. 25-33.

19. Літошенко О. Особливості земельної правосуб'єктності іноземних громадян, осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб та іноземних держав // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №9. – С. 107-110.

20. Марчук М.П. Особливості вилучення земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності / М.П. Марчук // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 253-255.

21. Терлецька Л.М. Правове регулювання відшкодування збитків при викупі земельних ділянок // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 61. – С. 662-667.

22. Федорченко М. Експропріація як форма обороту земельних ділянок: окремі проблемні аспекти // Українське комерційне право. – 2010. - №10. – С. 57-64.

Семінарське заняття 5. Право землекористування та його види

Теоретичні питання

1. Поняття права землекористування.
2. Право постійного землекористування.
3. Право орендного землекористування.
4. Право концесійного землекористування.

Завдання для індивідуальних робіт

Підготувати реферати з таких питань:

1. Принципи права землекористування.
2. Спільні риси та відмінності права власності на землю та права постійного землекористування.
3. Характеристика договору оренди землі.
4. Особливості правового регулювання оренди земельних часток (паїв).
5. Орендна плата: форми і розмір.

Практичні завдання

Завдання 1.

До сільської ради звернувся громадянин Калакура із заявою про надання йому у постійне користування земельної ділянки для ведення особистого селянського господарства у розмірі 2 га.

Чи має право рада задовольнити його прохання? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Після отримання державного акту на право приватної власності на землю взамін сертифікату на земельну частку (пай) громадянка Лощина звернулася до орендаря з вимогами:

- переукласти укладений раніше договір оренди земельної частки (паю);

- підвищити розмір орендної плати, встановлений договором оренди земельної частки (паю).

Чи зобов'язаний орендар задовольнити вимоги Лощини? Чи зміниться рішення задачі, якщо розмір орендної плати не відповідає мінімальному розміру, встановленому чинним законодавством? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Земельну ділянку, яку селищна рада передала в оренду Кириленку для городництва, останній запропонував сусідці Зощенко. Зощенко в свою чергу обіцяла Кириленку віддавати половину урожаю, отриманого з обробітку землі. Реєструючий орган відмовив Кириленку і Зощенко у реєстрації договору суборенди.

Чи мав реєструючий орган законні підстави для відмови? Які обмеження існують при передачі земельних ділянок у суборенду? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Липа, що росла на земельній ділянці Дорошенка, всохла.

Чи має право Дорошенко її зрубати, якщо він не власник земельної ділянки, а лише її орендар? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 5.

Механічний завод у 2015 році взяв у оренду 2 га земель у сільській місцевості і збудував на них виробничі приміщення та пробурих свердловину для води. У 2019 році, перед закінченням строку оренди, завод продав названі споруди спільному українсько-польському підприємству, а сільська рада вирішила (в цей же час) надати ці землі для ведення фермерського господарства.

Дайте правовий аналіз усіх обставин справи та ситуації, що склалася.

Завдання 6.

До юридичної контори звернулася громадянка Феньок з запитанням про те, які дії їй необхідно вчинити, щоб отримати від місцевого фермера заборгованість по орендній платі. Феньок пояснила, що договір оренди відповідної земельної ділянки був укладений її чоловіком в 2016 році строком на десять років. У 2018 році чоловік помер. З того ж часу виплата орендної плати була припинена. Фермер орендну плату сплачувати відмовлявся, мотивуючи свою відмову тим, що орендодавець (чоловік Феньок) помер.

Яку консультацію необхідно надати Феньок? Чи має вона право на отримання орендної плати за земельну ділянку, якщо є єдиною спадкоємницею чоловіка? За який період часу Феньок може вимагати сплати орендної плати, якщо вона звернулася в юридичну консультацію за порадою в 2019 році? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 7.

Сільськогосподарський кооператив «Весна» не сплатив своїм орендодавцям орендну плату за користування їх земельними ділянками за 2018 рік. Несплату орендної плати голова правління кооперативу пояснив тим, що кооператив зазнав значних збитків, внаслідок невчасної закупівлі сільськогосподарської техніки (частина врожаю не була зібрана з поля), тому не має коштів для сплати орендної плати. До сказаного агроном кооперативу додав, що причиною збитків кооперативу та несплати орендних платежів є непереборна сила природи: осінь видалася в цьому році дощовою, літо – холодним.

Чи можна вважати зазначені головою правління та агрономом обставини підставою звільнення від сплати орендної плати? Поясніть, що означає «непереборна сила»? Чи є непереборна сила підставою для звільнення від виконання зобов'язань? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Обмеження права землекористування. Права і обов'язки землекористувачів. Виникнення права землекористування. Припинення права землекористування. Особливості застосування спеціальних підстав припинення права землекористування. Право землекористування як різновид права природокористування. Правові форми охорони права землекористування. Юридичні засоби захисту прав землекористувачів.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про оренду землі : Закон України від 6.10.1998 р. №161-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 46-47. Ст. 280.
10. Про концесії : Закон України від 16.07.1999 р. №997-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 41. Ст. 372.

11. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.

12. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.

13. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.

14. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

15. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

16. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

17. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.

5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.

6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.

7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.

8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.

9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.

10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.

27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. – С. 70-76.

Література для реферування:

1. Бахуринська М.М. Концесія як перспективна правова форма землекористування // Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Вип. 31. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 380-388.
2. Балащенко М.І. До питання визначення поняття «Речові права на землю» // Журнал східноєвропейського права. – 2017. - №44. – С. 63-70.
3. Бердников Є., Пастушенко П. Трансформація інституту постійного землекористування у зв'язку з прийняттям нового Земельного кодексу України // Право України. – 2004. - №2. – С. 60-66.
4. Бондарчук Н.В. Проблеми правового регулювання концесії земельної ділянки за законодавством України / Н.В. Бондарчук, Я.В. Ковальська // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2015. - №2(1). – С. 149-153.
5. Вилегжаніна В.В. Поняття та ознаки земельної ділянки як об'єкта оренди // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. – 2014. – Вип. 29. Том 1. – С. 129-132.
6. Волков Е. Істотне порушення договору оренди успадкованої земельної ділянки // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №5. – С. 3-7.
7. Левенець А. Підстави виникнення обов'язку орендної плати за землю // Підприємництво, господарство і право. – 2018. - №11. – С. 56-59.
8. Літошенко О. Право постійного користування земельною ділянкою : особливості об'єктного та суб'єктного складу // Підприємництво, господарство і право. – 2018. - №10. – С. 113-117.

9. Мірошніченко А.М. Zobов'язальне право найму (оренди) та інше використання чужих земельних ділянок від імені володільця у zobов'язальних правовідносинах / А.М. Мірошніченко, Ю.Ю. Попов // Вісник Вищої ради юстиції. – 2012. - №4. – С. 84-85.

10. Мірошніченко А.М., Ріпенко А.І. Zobов'язальні права користування земельною ділянкою // Право України. – 2012. - №7. – С. 40-49.

11. Сидор В.Д. Поняття та зміст орендних правовідносин // Часопис Київського університету права. – 2009. - №1. – С. 230-234.

12. Федун А. Право постійного користування землями : між минулим та майбутнім. AgroPortal : веб-сайт. URL. : <http://agroportal.ua/ua/views/blogs/pravo-postoyannogo-polzovaniya-zemlyami-mezhdu-proshlym-i-budushchim/>

Семінарське заняття 6. Правове регулювання земельної реформи в Україні

Теоретичні питання

1. Розвиток земельного права в Україні.
2. Основні напрямки земельної реформи в Україні.
3. Правове забезпечення приватизації земель.
4. Правове забезпечення паювання земель.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Розвиток земельного права в Україні до 1917 року.
2. Розвиток земельного права в Україні після 1917 року.
3. Сучасний період розвитку земельного права.
4. Роль земельної реформи в аграрних ринкових перетвореннях та її місце в аграрній реформі.
5. Зміни земельного устрою в процесі здійснення Столипінської аграрної реформи.

Практичні завдання

Завдання 1.

Сільськогосподарський кооператив «Смілянський» Василівського району Запорізької області уклав договори оренди земельних ділянок товарного сільськогосподарського виробництва з місцевими селянами. За умовами договорів кожний з орендодавців zobов'язувався передати в оренду земельну ділянку вартістю 51 334 грн. Орендар в особі сільськогосподарського кооперативу zobов'язувався кожного року сплачувати за оренду 1000 грн. або продукцією на цю суму.

Чи відповідають умови договору вимогам законодавства України? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Громадянка Нестеренко, що проживає у селищі Вишневому Київської області, звернулася до селищної ради із заявою про безоплатну приватизацію присадибної земельної ділянки у розмірі 0,30 га. У заяві було вказано, що даною земельною ділянкою Нестеренко користується з 1990 року, тобто після отримання у спадщину від своїх батьків житлового будинку. У процесі попереднього розгляду справи з'ясувалося, що Нестеренко вже набула в порядку безоплатної приватизації земельну ділянку для зайняття особистим селянським господарством та для садівництва.

Чи має право рада задовольнити прохання Нестеренко? У яких розмірах можна приватизувати земельну ділянку у безоплатному порядку? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Чи має право фермер набути у власність у безоплатному порядку земельну ділянку із земель, які були передані раніше йому у користування?

Чи залежить відповідь на дане питання від виду користування земельною ділянкою (постійне користування, оренда)? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Після укладення договору оренди земельної ділянки між орендодавцем (громадянином Лісовим) та орендарем (фермером Волочком) виник спір про те, хто повинен здійснити державну реєстрацію договору оренди і, відповідно, сплатити за неї. Сторони звернулися за роз'ясненнями в юридичну консультацію.

Яку відповідь отримають сторони у вищезазначеній інстанції? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 5.

Громадянин Олексієнко звернувся з проханням до юридичної консультації дати йому роз'яснення щодо успадкування права на земельну частку (пай) його батьків.

Батьки Олексієнка були членами колгоспу «Зоря» (нині сільськогосподарський кооператив «Зоря»), працювали в ньому і були тутешніми мешканцями. У 1980 році вони вийшли на пенсію. Мати померла у січні 1991 року, а батько – у лютому 1996 року.

Правління кооперативу відмовило Олексієнку в отриманні земельної частки (паю), мотивуючи це так:

- 1) батьки Олексієнка померли до того моменту, коли земельні паї почали виділяти в натурі (на місцевості);
- 2) Олексієнко не є членом даного сільськогосподарського кооперативу і ніколи не був членом колишнього колгоспу.

Яку відповідь буде надано Олексієнку? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 6.

Громадянка Свириденко має у власності земельну частку (пай). Вказана частка знаходиться у загальному масиві земель, які використовує СТОВ «Калинське». Свириденко неодноразово зверталася до керівника СТОВ з проханням сплатити їй орендну плату за користування земельною часткою (паєм). Негативну відповідь керівник СТОВ мотивував тим фактом, що Свириденко не працює у товаристві, а знаходиться у відпустці по догляду за дитиною.

Чи має право громадянка Свириденко отримувати орендну плату, якщо договір оренди земельної частки (паю) укладений не був? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 7.

Громадянин Варчак отримав у власність земельну ділянку у розмірі 4 гектари (для товарного сільськогосподарського виробництва). Оскільки Варчак не мав змоги самостійно обробляти землю, він передав її в оренду місцевому фермеру.

Чи повинен Варчак сплачувати земельний податок, якщо він пенсіонер; чи повинен Варчак сплачувати податок з доходів фізичних осіб, за умови що він лише отримує орендну плату, а сам не обробляє земельну ділянку? Які обов'язки виникають у податкового агента? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 8.

Громадянин Титаренко отримав у спадщину земельну частку (пай).

Чи має він право продати земельну частку (пай) іноземному громадянину? Чи зміниться рішення задачі, якщо відчуження буде на користь громадянина України? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 10.

Житловий будинок успадкували дві родини: Сергієнко та Кононенко.

Чи мають право ці родини приватизувати присадибну земельну ділянку на якій розташований будинок? Визначте суб'єктів приватизації землі. Вирішіть справу по суті, беручи до уваги те, що обидві родини бажають приватизувати якомога більшу частину присадибної земельної ділянки. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Юридичні гарантії здійснення приватизації земель. Особливості приватизації земель житлової та громадської забудови. Особливості приватизації земель промисловості, транспорту, зв'язку та енергетики. Особливості приватизації земель оздоровчого та рекреаційного призначення. Особливості приватизації земель водного та лісового фонду. Особливості приватизації земель історико-культурного призначення. Охорона навколишнього природного середовища у процесі здійснення земельної реформи. Правове регулювання застави земельних ділянок.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) : Закон України від 5. 06. 2003 р. №899-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 38. Ст. 314.
13. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7.07.2011 р. №3613-VI // Голос України. – 2011. – 6 серпня.
14. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18.01.2018 р. №2269-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018. №12. Ст. 68.
15. Про земельну реформу : Постанова Верховної Ради УРСР від 18.12.1990 р. №563-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 10. Ст. 100.
16. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.
17. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
18. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного

середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

19. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.
2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.
3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.

16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.

33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.

34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.

35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Гуца К. Вплив Декрету про землю 1917 року на сучасні земельні правовідносини: міф чи реальність // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №8. – С. 78-82.

2. Данкевич В.Є. Передумови формування ринку сільськогосподарських земель (за результатами соціологічного дослідження) // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2015. - №1(48). – Т. 2. – С. 11-25.

3. Заріцька І.М. Особливості земельного законодавства владних режимів доби Української революції (1917-1921 рр.) // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2012. – Вип. 173 (3). – С. 16-20.

4. Заєць О.І. Правові аспекти земельної реформи в Україні : монографія. – К., 2006. – 185 с.

5. Кудінов В. Правове регулювання земельної реформи в Україні: окремі аспекти // Підприємництво, господарство і право. – 2009. - №12. – С. 211-214.

6. Кулинич П.Ф. Закон України «Про виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» : науково-прак. коментар. – К., 2004. – 38 с.

7. Петлюк Ю. Земельне законодавство національних урядів України (1917 – 1920) / Ю. Петлюк // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. – № 1. – С. 165-166.

8. Печуляк В.П. Розвиток правового регулювання земельних відносин у сфері лісового господарства України в період з 1917 по 1991 роки // Юридичний вісник. – 2012. – № 1(22). – С. 27-33.

9. Попова А.О. Історичні аспекти розвитку законодавства щодо правової охорони земель від забруднення небезпечними речовинами в Україні // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. - №9. – С. 46-49.

10. Стащенко В.Ю. Державне управління земельними ресурсами України: історичні передумови та сучасний стан // Державне управління: теорія та практика. – 2013. - №2. – С. 171-180.

11. Устенко А.А. Ліквідація колишніх поміщиків України у 1920-х рр. // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. – 2014. – Вип. 229. – С. 29–33. – (Серія : Історія).

12. Хомич О.І. Історичний аспект формування права приватної власності на землю // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. - №3. - С. 218-221.

Семінарське заняття 7. Гарантії прав на землю

Теоретичні питання

1. Поняття гарантій прав на землю.
2. Способи захисту прав на землю.
3. Відшкодування збитків власникам земельних ділянок та землекористувачам.
4. Земельні спори: їх види та причини виникнення.
5. Вирішення земельних спорів.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Умови та порядок відшкодування збитків власникам земельних ділянок та землекористувачам.
2. Класифікація земельних спорів.
3. Органи, що вирішують земельні спори.
4. Права і обов'язки сторін при розгляді земельних спорів.
5. Визнання угоди щодо земельної ділянки недійсною як спеціальний спосіб захисту земельних прав.

Практичні завдання

Завдання 1.

Голова фермерського господарства Москаленко від імені господарства звернувся до сільської ради села Лосинівка із заявою про надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства, розташованої на території місцевої ради та на території сусідньої ради села Ракитне.

Чи має право рада села Лосинівка надати земельну ділянку на своїй території та на території села Ракитне, якщо ця ділянка є суцільним сільськогосподарським угіддям? У межах якої території має право розпоряджатися землею місцева рада? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Акціонерному товариству «Хортиця» районною державною адміністрацією була передана у власність земельна ділянка для видобування торфу. Громадянин Степко звернувся до правління акціонерного товариства із заявою про відшкодування йому збитків та втрат, спричинених вилученням у нього вказаної земельної ділянки.

Які обов'язки виникають у особи в інтересах якої здійснено вилучення земельної ділянки? Чи міг бути власником земельної ділянки для видобування торфу фермер Степко? Чи є підстави для задоволення вимог Степка? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Земельну ділянку громадянину Михайленку було виділено в натурі (на місцевості) 10 січня 2003 року, в цей же час він одержав і державний акт. 1 березня 2003 року місцеве АТ «Добробут» переорало вказану ділянку і засіяло її. Межеві знаки, виставлені землевпорядною організацією, були знищені. На неодноразові звернення Михайленка керівництво товариства не реагувало. Михайленко звернувся до юридичної консультації з проханням дати відповідь на наступні запитання:

- з якого моменту у нього виникає (виникло) право власності на земельну ділянку?
- чи має він право самостійно господарювати на земельній ділянці, в тому числі зібрати врожай з цієї земельної ділянки?
- який порядок відшкодування збитків може бути застосований у даній ситуації?

Як можна кваліфікувати дії АТ? Визначте, який розмір компенсації за користування земельною ділянкою може вимагати Михайленко? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Громадянин Хоренко звернувся до прокурора з заявою про захист порушених прав. У заяві зазначав, що у результаті паювання йому було виділено земельну ділянку у розмірі 5,5 га, тоді як у земельному сертифікаті визначався розмір 7 умовних кадастрових одиниць. Окрім того Хоренко повідомив, що його сусідка, яка пропрацювала у колгоспі на 2 роки менше, а ніж він, отримала у власність земельну ділянку у розмірі 6 га.

Поясніть порядок виділення земельних часток (паїв) в натурі (на місцевості)? Чи має право землевпорядна організація зменшити розмір земельного масиву, який розподіляється між селянами (власниками земельних сертифікатів)? Яку відповідь буде надано Хоренку? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Поняття екологічної шкоди, заподіяної власникам землі та землекористувачам. Відновлення стану земельної ділянки як спеціальний спосіб захисту земельних прав. Особливості вирішення земельних спорів щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей. Порядок вирішення земельних спорів під час їх судового розгляду. Порядок вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-ІV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
10. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
11. Про Генеральну схему планування території України : Закон України від 7.02.2002 р. №3059-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. 2002. №30. Ст. 204.
12. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-ІV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
13. Про регулювання містобудівної діяльності Закон України від 17.02.2011 р. №3038-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №34. Ст. 343.
14. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7.07.2011 р. №3613-VI // Голос України. – 2011. – 6 серпня.
15. Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 р. №513 // Офіційний вісник України. 2012. №44. Ст. 1701.
16. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.
17. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
18. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.
19. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.
2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.
3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.

19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Бурцев О.В. Встановлення меж земельної ділянки як гарантія вирішення межових спорів // Проблеми законності: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. – Вип. 128. – С. 202-203.
2. Бурцев О.В. Земельні межові спори: різновиди та їх особливості // Проблеми законності: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – Вип. 127. – С. 88-94.
3. Бурцев О.В. Правові засади вирішення межових земельних спорів: минуле та сьогодення // Право і суспільство. – 2014. - №6.2(3). – С. 104-109.
4. Гавриш Н.С., Суца Л.М. Історичні передумови формування інституту відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам // Прикарпатський юридичний вісник. – 2011. – Вип. 6. – С. 80-83.
5. Гостев А.А. Состав регистрации незаконных сделок с землёй в уголовных законодательствах иностранных государств. URL : http://edit.muh.ru/content/mag/trudy/05_2009/02.pdf
6. Ільків Н.В., Ільницький О.В. Окремі процесуальні аспекти судового вирішення земельних спорів // Земельне право України. – 2006. - №8.- С. 10-17.
7. Каракаш І. Правове регулювання розгляду та вирішення земельних спорів як гарантія захисту прав на землю // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №12. – с. 132-138.
8. Літошенко О. Особливості адміністративної відповідальності за порушення земельного законодавства // Підприємництво, господарство і право. – 2018. - №1. – с. 63-67.
9. Мовчан Р. Кримінальна відповідальність за порушення прав на землю за законодавством України та країн СНД: порівняльно-правовий аналіз. URL : <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/38.pdf>
10. Суца Л.М. Правові засади відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам в Україні.: дис... канд. юрид. наук: . Одеса, 2018. 183 с.
11. Терлецька Л.М. Відшкодування збитків власникам земель та землекористувачам при самовільному зайнятті земельних ділянок // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. - Вип. 52. – С. 221-227.

Семінарське заняття 8. Управління у галузі використання і охорони земель

Теоретичні питання

1. Поняття, зміст та суб'єкти управління у галузі використання та охорони земель.
2. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
3. Планування використання земель.
4. Землеустрій.

5. Контроль за використанням та охороною земель.
6. Моніторинг земель.
7. Державний земельний кадастр.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Поняття природно-сільськогосподарського районування та зонування земель.
2. Характеристика загальнодержавних землевпорядних заходів.
3. Повноваження Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.
4. Порядок ведення державного земельного кадастру.
5. Правове забезпечення відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Практичні завдання

Завдання 1.

До сільської ради села Привітне звернувся громадянин Кириченко з проханням змінити цільове призначення земельної ділянки переданої йому у власність. Кириченко пояснив, що у 2017 році отримав земельну ділянку у розмірі 0, 18 га для будівництва житлового будинку та господарських будівель і споруд. Оскільки він не спромігся зібрати кошти на будівництво, то використовує ділянку як город і з цього року хоче передати її в оренду місцевому фермеру. Голова сільської ради відмовив Кириченку у задоволенні його заяви і застеріг, що у випадку укладення договору з фермером такий договір визнають недійсним, а Кириченка притягнуть до адміністративної відповідальності за нецільове використання земельної ділянки.

Чи допускає чинне законодавство зміну цільового призначення земельної ділянки за бажанням власника (фізичної особи)? Що можна порадити громадянину Кириченку? Чи можлива за даних умов зміна цільового призначення земельної ділянки? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Громадянин Науменко є власником земельної ділянки наданої для ведення фермерського господарства. Оскільки він бажав змінити цільове призначення частини земельної ділянки, то подав заяву до районної державної адміністрації.

Чи можна змінити цільове призначення частини земельної ділянки? Які документи необхідно додати до заяви про зміну цільового призначення земельної ділянки? Яке цільове призначення земельної ділянки необхідно обрати, якщо Науменко бажає будувати на ній туристичну базу? Які кошти (компенсації) необхідно сплатити для того, щоб змінити цільове призначення землі у даному випадку? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 8.

Громадянка Савіна звернулася в землевпорядну організацію з заявою про виготовлення державного акту на право приватної власності на землю. Їй була

роз'яснена необхідність виготовлення двох актів. Оскільки за виготовлення двох актів треба було сплачувати в 2 рази більше коштів, громадянка Савіна звернулася за консультацією до юриста. Савіна пояснила, що вона проживає в місті та має земельну ділянку в розмірі 0,12 га; на ділянці розміщений житловий будинок, господарські будівлі та невеликий город.

Яку відповідь буде надано Савіній? Скільки державних актів на землю треба виготовити в даному випадку? Скільки коштує виготовлення державного акту (актів) згідно з положеннями Закону України «Про захист конституційних прав громадян на землю»?

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. Посвідчення меж адміністративно-територіальних утворень. Повноваження обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь земельних ресурсів. Повноваження районних відділів земельних ресурсів. Моніторинг земель як складова загального моніторингу довкілля. Складові державного земельного кадастру.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про Генеральну схему планування території України : Закон України від 7.02.2002 р. №3059-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №30. Ст. 204.

12. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 11.10.2002 р. №2866-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №10. Ст. 78.

13. Про землеустрій : Закон України від 22.05.2003 р. №858-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №36. - Ст. 282.

14. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.

15. Про державну експертизу землепорядної документації : Закон України від 17.06.2004 р. №1808- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - №38. - Ст. 471.

16. Про регулювання містобудівної діяльності Закон України від 17.02.2011 р. №3038-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №34. Ст. 343.

17. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7.07.2011 р. №3613-VI // Голос України. – 2011. – 6 серпня.

18. Про земельну реформу: Постанова Верховної Ради УРСР від 18.12.1990 р. №563-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. №10. Ст. 100.

19. Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 р. №513 // Офіційний вісник України. 2012. №44. Ст. 1701.

20. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

21. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

22. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

23. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.

5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.

23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
33. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
34. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Бавровська Н.М., Будьонна Г.Ю. До питання встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних утворень в Україні. URL : file:///C:/Users/lenovo/Downloads/inek_2013_6_33.pdf
2. Бордюжа А.С. Земельний кадастр як основа забезпечення управління земельними ресурсами // Сталий розвиток економіки. – 2013. - №18. – С. 207-209.
3. Кичилук Т.С. Актуальні питання правового забезпечення управління в галузі використання й охорони земель // Юридична Україна: правовий часопис. – 2010. - №8(92). – С. 84-89.
4. Кононов В.В. Правові аспекти присвоєння кадастрових номерів земельних ділянок // Часопис Київського університету права. – 2010. - №4. – С. 259-262.

5. Кулинич А. Інституційно-функціональне забезпечення управління землями міських територіальних громад // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №11. – С. 99-103.

6. Німко О.Б. Правові засади діяльності саморегулювальних організацій у сфері землеустрою // Митна справа. – 2012. – №6(84). – С. 366-369.

7. Мураховська О.О. Адміністративно-правові аспекти охорони сільськогосподарських земель від забруднення та засмічення // Право та державне управління : збірник наукових праць / Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2011. - №3. – С. 44-48.

8. Ущатовська О. Правові форми планування земель в умовах об'єднання територіальних в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2018. - №3. – С. 68-73.

9. Юрченко А.Д. Зарубіжний досвід правового регулювання встановлення меж адміністративно-територіальних утворень // Земельне право. – 2006. - №9. – С. 40-48.

Семінарське заняття 9. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення

Теоретичні питання

1. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення.
2. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
3. Суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення.
4. Відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Пріоритетність земель сільськогосподарського призначення як одна з особливостей їх правового режиму.
2. Фізичні особи як суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення.
3. Фермерські господарства як суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення.
4. Сільськогосподарські кооперативи як суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення.
5. Паювання земель сільськогосподарського призначення.

Практичні завдання

Завдання 1.

До юридичної консультації звернувся громадянин Стародуб із запитанням про те, яке цільове призначення земельної ділянки (товарне виробництво чи ведення особистого селянського господарства) йому необхідно вказати у заяві про

передачу земельної ділянки у власність? Стародуб пояснив, що він хоче отримати земельну ділянку у приватну власність, а потім передати цю ділянку в оренду фермерському господарству.

Чим відрізняється правовий режим земель товарного сільськогосподарського виробництва від правового режиму земель особистого селянського господарства? Яку відповідь необхідно надати Стародубу? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Громадянка Чемерис має у власності земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства, розташовану поряд із присадибною земельною ділянкою.

Чи має право Чемерис приватизувати у безоплатному порядку земельну ділянку, надану для ведення особистого селянського господарства, якщо правом на безоплатну приватизацію присадибної земельної ділянки вона вже скористалася? Чи повинна сплачувати податок за землю Чемерис, якщо вона досягла пенсійного віку, але продовжує працювати в школі? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Громадянин Назаренко звернувся до юридичної консультації з наступними питаннями:

- хто може бути власником земельної ділянки, наданої для ведення фермерського господарства?

- чи мають право на отримання земельної ділянки для ведення фермерського господарства члени такого господарства, які не проживають постійно у сільській місцевості?

Яку відповідь буде надано Назаренку? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

Заяву громадянки Теплюк про приватизацію присадибної земельної ділянки у безоплатному порядку було задоволено. Після цього Теплюк звернулася до землевпорядної організації з запитанням про розмір плати з виконання землевпорядних робіт.

Яким нормативним актом визначено розмір плати з виконання землевпорядних робіт? Чи залежить розмір вказаної плати від виду землевпорядних робіт? Яку відповідь буде надано Теплюк? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Порядок надання земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Порядок надання земельних ділянок для ведення особистого селянського господарства. Особливості оренди земель сільськогосподарського призначення. Особливості використання земельних ділянок з меліоративними системами.

Право несільськогосподарських підприємств, установ, організацій на землі сільськогосподарського призначення. Гарантії реалізації та захисту прав суб'єктів сільськогосподарського землекористування.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.
13. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
14. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.
15. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.
2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.
3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.

19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Барабаш А.Г., Шпомер А.І. Підстави та порядок набуття земельних ділянок сільськогосподарським кооперативом // Збірник «Актуальні проблеми юридичної науки та практики», № 1 (4), Чернігів : ЧНТУ, 2018. – С. 22-25.
2. Барабаш А.Г. Товарне сільськогосподарське виробництво як вид використання земель сільськогосподарського призначення // Collection of international scientific papers. Збірник міжнародних наукових праць «Ukraine – EU. Modern technology, business and law», 19-23 квітня 2016 року, Словацька Республіка – Польща, с. 286-288.
3. Зубрицький О.В. Правове регулювання ринку сільськогосподарських земель : досвід Нідерландів та Великобританії // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. - Вип. 43. Том 1. – 2017. – С. 200-204.
4. Ільницька Н. Про поняття, структуру та особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2000. – Вип. 35. – С. 350-355.
5. Костецька О.Я. Особливості правового режиму охорони сільськогосподарських угідь, зайнятих багаторічними насадженнями // Проблеми законності. – 2011. – Вип. 116. – С. 146-151.
6. Кулинич П.Ф. Об'єкти правової охорони земель сільськогосподарського призначення: теоретичний аспект // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 12 (74). – С. 51-61.
7. Кулинич П.Ф. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель в земельному праві України // Право України. – 2004. - №8. – С. 45-49.
8. Літошенко О.С. Мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення як обмеження конституційних прав людини // Наукові читання, присвячені пам'яті В.М. Корецького : зб. наук. праць ; Київський ун-т права НАН України. - К. : Ліра-К, 2015. – С. 125-128.
9. Літошенко О. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №8. – С. 83-87.
10. Поліщук В. Правові питання промислового садівництва в Україні // Підприємництво, господарство і право. – 2016. - №9. – С. 66-70.
11. Самсонова Я.О. Правове регулювання співвідношення прав на земельну ділянку з правами на багаторічні насадження, які на ній розташовані // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – 2013. - №4. – С. 291-300.
12. Титова Н.І. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України : науково-навчальний посібник / Н.І. Титова; за ред. Н.І. Титової. – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с.
13. Чурилова Т. М. Регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення: досвід Польщі. // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 3. - С. 304-309.

Семінарське заняття 10. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Теоретичні питання

1. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.
2. Правові форми використання земель житлової та громадської забудови.
3. Правове регулювання використання земельних ділянок багатоквартирних жилих будинків.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів.
2. Правове регулювання використання земельних ділянок для індивідуального житлового, господарського і гаражного будівництва.
3. Правове регулювання використання земельних ділянок для кооперативного житлового і гаражного будівництва.
4. Особливості використання земельних ділянок державного та комунального житлового фонду.
5. Особливості оренди земельних ділянок у містах.

Практичні завдання

Завдання 1.

Приватний будинок громадянина Крайко межує з дорогою. З метою розширення своїх господарських будівель, зокрема теплиці, Крайко використав частину дороги, що прилягає до його землеволодінь. Це питання Крайко погодив із знайомим архітектором Шишкіним. Вдвох вони внесли зміни до будівельного паспорта.

Положення яких нормативних актів порушені в даному випадку? Поясніть значення будівельного паспорта для будівництва садибних житлових будинків. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Житель м. Житомир Василенко приватизував 3-кімнатну квартиру у будинку державного житлового фонду і збудував на частині прибудинкової території гараж для утримання власного автомобіля. У відповідь група наймачів квартир зазначеного житлового будинку звернулася зі скаргою до міської ради про знесення незаконно зведеного, на їх погляд гаража. Рада прийняла рішення про знесення гаража, але Василенко проігнорував його. Після цього жителі будинку зазначену будівлю демонтували, а на її місці було посаджено квіти і облаштовано місце відпочинку. Василенко звернувся до суду з позовом про усунення перешкод у використанні земельної ділянки та відшкодуванні збитків, заподіяних його майну внаслідок знищення належного йому гаража.

Визначте правовий режим прибудинкової території. Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Види містобудівної документації. Характеристика генерального плану населеного пункту. Державні стандарти і норми у сфері використання земель житлової та громадської забудови. Правове забезпечення розподілу і перерозподілу земель населених пунктів. Порядок набуття громадянами у власність земельних ділянок у населених пунктах. Умови і порядок надання земельних ділянок під забудову багатоквартирними будинками.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах : Закон України від 17.03.2011 р. № 3159-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №40. Ст. 400.
13. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 11.10.2002 р. №2866-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №10. Ст. 78.
14. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6.09.2005 р. №2807-IV // Відомості Верховної Ради України. 2005. №49. Ст. 517.

15. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

16. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

17. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

18. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.

5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.

6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.

7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.

8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.

9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.

10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.

11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.

12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.

13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.

29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.

30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.

31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.

32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.

33. Иконичкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.

34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.

35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Гуревський В.К. Право власника на забудову земельної ділянки // Земельне право України : теорія і практика. – 2007. - №1. – с. 5-14.

2. Іванова Є.О. Правові підстави використання земель житлової і громадської забудови у містах // Земельне право України. – 2006. - №4. – С. 18-27.

3. Ріпенко А. До питання правового регулювання забудови та благоустрою територій міст в Україні / А. Ріпенко // Право України. - 2010. - № 1. - С. 218-222.

4. Ріпенко А. Дотримання правових приписів щодо режиму земель загального користування населених пунктів : актуальні проблеми / А.І. Ріпенко // Земельне право України : теорія і практика. - 2009. - № 10. - С. 20-29.

5. Ріпенко А.І. Законодавче забезпечення благоустрою земель житлової та громадської забудови / А.І. Ріпенко // Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць. - 2009. - Вип. 46. - С. 303-308.

6. Ріпенко А. Проблемы приобретения права аренды земель государственной и коммунальной собственности / А. Ріпенко // Юридическая практика. - 2008. - № 47 (569). - С. 20-21.

7. Тібілова Л. Оптимізація цільового використання земельних ділянок у містах // Вісник. – Львів, 2004. - №7. – С. 34.

8. Федчишин Д.В. Особливості охорони та раціонального використання земель громадської забудови // Право і суспільство. – 2014. - №6.1. – С. 272-277.

9. Федчишин Д.В. Про проблеми управління землями громадської забудови в Україні // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України : Серія «Право» / ред. кол. Д.О. Мельничук. – К. – 2013. – Вип. 182. Ч. 2. – С. 111-116.

10. Федчишин Д.В. Щодо ознак земель громадської забудови. URL : http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2944/1/Fedchishun_268_270.pdf

Семінарське заняття 11. Правовий режим земель, що особливо охороняються: природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Теоретичні питання

1. Поняття, склад та використання земель природно-заповідного призначення.
2. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання.
3. Землі оздоровчого призначення та їх використання.
4. Поняття, склад та використання земель рекреаційного призначення.
5. Склад та використання земель історико-культурного призначення.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Ознаки земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.
2. Правовий режим національних природних парків.
3. Правовий режим зоологічних парків.
4. Особливості надання земель оздоровчого призначення.
5. Характеристика державного кадастру природних лікувальних властивостей.
6. Правове регулювання справляння плати за землі рекреаційного призначення.

Практичні завдання

Завдання 1.

Згідно з рішенням обласної ради міському парку було надано статус національного природного парку.

Яким об'єктам (територіям) може надаватися статус національного природного парку? Який порядок надання вказаного статусу? Хто може бути власником земельної ділянки, на якій розташований національний природний парк? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Під час перевірки державним інспектором з використання та охорони земель виявлено, що на території біосферного заповідника було споруджено лабораторію для проведення науково-дослідних робіт та культурно-оздоровчий центр. Окрім того, було встановлено, що на території цього заповідника здійснюється господарська діяльність, зокрема, має місце сінокосіння.

Чи мають місце порушення законодавства у даному випадку? Хто буде нести відповідальність за вказані порушення? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Правовий режим земель водно-болотних угідь міжнародного значення. Правовий режим округів і зон санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Правовий

режим земель рекреаційного призначення у межах населених пунктів. Правовий режим земель вільних економічних зон туристсько-рекреаційного типу. Правовий режим охоронних зон пам'яток культури. Правові форми і методи охорони земель природно-заповідного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
10. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. №2456- XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. №34. Ст. 502.
11. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. №3808-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. №14. Ст. 80.
12. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. №324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. №31. Ст. 241.
13. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
14. Про курорти : Закон України від 5.10.2000 р. №2026-III // Відомості Верховної Ради України. 2000. №50. Ст. 435.
15. Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів : Закон України від 22.03.2001 р. №2333-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. №28. Ст. 135.
16. Про Червону книгу : Закон України від 7.02.2002 р. №3055-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №30. Ст. 201.
17. Про Генеральну схему планування території України : Закон України від 7.02.2002 р. №3059-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. №30. Ст. 204.

18. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.

19. Про регулювання містобудівної діяльності Закон України від 17.02.2011 р. №3038-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №34. Ст. 343.

20. Про затвердження Порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2001 р. №1768 // Офіційний вісник України. 2002. №1. Ст. 77.

21. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Верховної Ради України від 5.03.1998 р. №188/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. №38-39. Ст. 248.

22. Про затвердження Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених пунктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 р. №318 // Офіційний вісник України. 2002. №12. Ст. 587.

23. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8.02.2006 р. №70-р // Офіційний вісник України. 2006. №6. Ст. 315.

24. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

25. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

26. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

27. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулиничка. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.

5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.

6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинич. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.

24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.

25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.

26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.

27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.

28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.

29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.

30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.

31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.

32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.

33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.

34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.

35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Бевз О. Розвиток законодавства про правовий режим земель історико-культурного призначення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – Вип. 85. – С. 88-92.

2. Гетьман В. Скарби природи України: реальне і бажане // Персонал. – 2006. - №2.

3. Гольонько Р.А. Поняття та особливості правової охорони біосферних заповідників в Україні. URL : <http://oaji.net/articles/2017/3229-1515672189.pdf>

4. Джуган В.О. Проблеми організаційно-правового забезпечення охорони земель історико-культурного призначення в Україні // Прикарпатський юридичний вісник. - 2014. – Вип. 3(6). – С. 121-134.

5. Ковтун О.М. Система природно-заповідного законодавства України // Вісник академії адвокатури. – 2009. - №2(15). – С. 43-49.

6. Марич Х.М. Правовий режим національних природних парків України (на матеріалах Карпатського регіону України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2007. - 20 с.

7. Мураховська О.О. Деякі особливості охорони земель природно-заповідного фонду // Митна справа. – 2011. - №4(76). – С. 383-388.

8. Палій Н.І. Склад земель рекреаційного призначення та законодавчі вимоги щодо режиму їх використання та охорони // Юридичний вісник України. – 2009. – № 2. – С. 41-45.

9. Палій Н.І. Відповідальність за порушення законодавчих вимог щодо використання та охорони земель рекреаційного призначення // Актуальні проблеми держави та права. – 2009. – Вип. 46. – С. 314-318.

10. Палій Н.І. Поняття та юридичні ознаки земель рекреаційного призначення // Актуальні проблеми держави та права. – 2010. – Вип. 52. – С. 207-212.

11. Радзій В.Ф. Чепчук Я.І. Неспай В.Ю. Законодавчі основи використання та охорони земель природно-заповідного фонду. URL : <https://www.sworld.com.ua/konfer42/213.pdf>

12. Черемнова А.І. Особливості правового-режиму земель природно-заповідного фонду. URL : <http://www.apdp.in.ua/v46/37.pdf>

Семінарське заняття 12. Правовий режим земель лісогосподарського призначення

Теоретичні питання

1. Поняття лісового фонду.
2. Поняття земель лісогосподарського призначення.
3. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення.
4. Особливості загального і спеціального лісокористування на землях лісогосподарського призначення .

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Види земель лісогосподарського призначення.
2. Умови і порядок надання земель лісогосподарського призначення.
3. Плата за використання лісових ресурсів.
4. Лісовий кодекс України як джерело земельного права.
5. Суб'єкти права на землі лісогосподарського призначення.

Практичні завдання

Завдання 1.

Района рада прийняла рішення про передачу у власність земельної ділянки підприємству по виробництву цегли у розмірі 10 га із земель лісогосподарського призначення. Управління лісового господарства оскаржило це рішення до суду, вважаючи його незаконним.

Чи підлягають вимоги управління задоволенню? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Товариство пасічників звернулося до лісництва із заявою про виділення їм у постійне користування для розміщення пасіки суміжних із лісом сільськогосподарських угідь. Взамін товариство зобов'язувалось забезпечувати лісництво продуктами бджільництва. Така угода була укладена і зареєстрована лісництвом. Інспектор районного відділу земельних ресурсів виніс рішення про незаконність цієї угоди та наклав на відповідальних осіб цієї угоди адміністративний штраф. Це рішення лісництвом було оскаржено до суду.

Чи підлягають вимоги лісництва задоволенню? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Центр стратегічних наукових досліджень звернувся до обласного управління лісового господарства із клопотанням про виділення території нелісових угідь для розміщення лабораторії та проведення науково-дослідних робіт з метою виявлення впливу радіоактивного забруднення на стан лісів та людей навколишніх населених пунктів. Такі угіддя були виділені Центру в постійне користування і на них почалися відповідні будівельні роботи. Під час приймання наукових споруд в експлуатацію начальник обласного управління екологічної безпеки відмовився підписати відповідні документи, вважаючи, що таке будівництво здійснювалося з порушенням земельного законодавства.

Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 4.

На базі міжрайонного лісгоспу створено спільне підприємство із залученням іноземного капіталу для виробництва меблів та різних столярних виробів. Для здійснення господарської діяльності підприємству потрібні значні земельні площі, і воно звернулось із відповідним клопотанням до районної ради. Рада відмовила у задоволенні прохання, вважаючи, що така діяльність не може здійснюватись на землях лісгосподарського призначення і запропонувала угіддя лісових згарищ.

Чи правомірна відмова ради? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 5.

Плодоовочевому комбінату рішенням районної державної адміністрації виділено у постійне користування 47 гектарів угідь міського лісу для заготівлі деревних соків, дикорослих плодів та ягід. Комбінат збудував необхідні виробничі приміщення та об'єкти культурно-оздоровчого призначення. На значній території були вирубані дерева та чагарники і реалізовані зацікавленим особам. Обласне управління лісового господарства звернулося до суду з позовом про припинення землекористування овочевого комбінату та відшкодування ним збитків.

Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Права та обов'язки постійних лісокористувачів. Права та обов'язки тимчасових лісокористувачів (орендарів). Підстави припинення права постійного користування земельними ділянками лісогосподарського призначення. Підстави припинення права тимчасового користування земельними ділянками лісогосподарського призначення. Документи, що посвідчують право спеціального лісокористування. Правове регулювання відтворення та охорони земель лісогосподарського призначення. Управління у галузі використання, відтворення та охорони земель лісогосподарського призначення.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про рослинний світ : Закон України від 9.04.1999 р. № 591-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. №23-23. Ст. 198.
12. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
13. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. №761 // Офіційний вісник України. 2007. №39. Ст. 1550.

14. Концепція реформування та розвитку лісового господарства : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.04.2006 р. №208-р // Офіційний вісник України. 2006. №16. Ст. 1207.

15. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

16. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

17. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

18. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.

5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.

6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.

7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.

8. Корнеєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.

9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.

10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.

11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.

12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.

29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконичкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Гарварт Г.А. Поняття «лісового фонду» у Лісовому кодексі України та КПАП України // Вісник Запорізького університету. – 2013. - №1(1). – С. 65-70.
2. Заверюха М.М. Щодо визначення поняття «використання земель лісогосподарського призначення». URL : <http://www.apdp.in.ua/v72/37.pdf>
3. Корнеєва К.Ю. Визначення та склад земель лісогосподарського призначення // Малий і середній бізнес (Право. Держава. Економіка). – 2011. - №3-4. – С. 86-90.
4. Кулинич П.Ф. Права на лісові земельні ділянки за новим Лісовим кодексом України // Земельне право України. – 2006. - №6. – с. 15-26
5. Науково-практичний коментар до Лісового кодексу України / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук та ін.; за ред. Г.І. Балюк. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 368 с.
6. Розвиток інституту права власності на землі лісогосподарського призначення в Україні. Аналітичний звіт. URL : http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2014/05/Storozhuk_forest_ownership_rights_Nov2013.pdf
7. Чопик О.П. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2010. - №4. – С. 203-211.
8. Шарапова С.В. Особливості правової охорони земель лісогосподарського забезпечення // Порівняльно-аналітичне право. – 2015. - №4. – С. 206-208.

Семінарське заняття 13. Правовий режим земель водного фонду

Теоретичні питання

1. Поняття та склад земель водного фонду.
2. Правові форми використання земель водного фонду.
3. Правовий режим прибережних захисних смуг, смуг відведення і берегових смуг водних шляхів.
4. Правовий режим територій і зон санітарної охорони водних об'єктів.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Особливості правового режиму водних об'єктів загальнодержавного значення.
2. Особливості правового режиму водних об'єктів місцевого значення.
3. Водний кодекс України як джерело земельного права.
4. Плата за користування земельними ділянками водного фонду.
5. Правове регулювання використання земельних ділянок водного фонду для рибальства.

Практичні завдання

Завдання 1.

Начальник річкового пароплавства видав наказ про внутрішню організацію території річкового порту, в якому визначалось розташування адміністративних будівель, ремонтного заводу, причалів. Районна державна адміністрація на своєму засіданні відмінила наказ начальника пароплавства про внутрішню організацію, вважаючи, що це не його повноваження. У рішенні зазначено, що всі питання, пов'язані з використанням земель поза межами населених пунктів повинні вирішуватись виключно районною державною адміністрацією. Начальник річкового пароплавства оскаржив рішення районної державної адміністрації до суду, вказавши, що прийняттю наказу передувала розробка і прийняття відповідної проектно-технічної документації.

Чи підлягає скарга задоволенню? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

Громадянину Савченку у межах прибережної захисної смуги річки Замглай була надана в оренду земельна ділянка. На вказаній ділянці Савченко займався городництвом та сінокосінням. Начальник районного управління земельних ресурсів виніс постанову про притягнення Савченка до адміністративної відповідальності. Савченко проти такої постанови заперечував на тій підставі, що він не знав, що орендована ним земельна ділянка знаходиться у межах прибережної захисної смуги і тому не повинна використовуватись для сінокосіння та городництва.

Які ви знаєте особливості передачі в оренду земельної ділянки у межах прибережної захисної смуги? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 3.

Громадянин Губко звернувся за порадою до юридичної консультації. Губко розповів, що хоче набути в користування частину ставка для розведення в ньому коропів, але не знає, яку угоду (угоди) необхідно для цього укласти.

Яку відповідь отримає Губко у юридичній консультації? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах. Порядок передачі земель водного фонду у власність. Особливості режиму господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах. Правове забезпечення відновлення та охорони земель водного фонду. Управління у галузі використання, відновлення та охорони земель водного фонду.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-Х // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-IV // Відомості Верховної Ради України. 2011. №26. Ст. 218.

12. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.

13. Про морські порти : Закон України від 17.05.2012 р. № 4709-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. №7. Ст. 65.

14. Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водогосподарських зон та режиму ведення господарської діяльності в них : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.05.1998 р. №486 // ЗП Уряду України. 1996. №10. Ст. 318.

15. Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 р. №2024 // Офіційний вісник України. 1998. №51. Ст. 1890.

16. Про затвердження Порядку користування землями водного фонду : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1996 р. №502 //ЗП Уряду України. 1996. №11. Ст. 326.

17. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

18. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

19. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

20. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинича. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.

4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.

5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.

6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.

7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.
21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П.

Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.

25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.

26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.

27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ : МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.

28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.

29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.

30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.

31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.

32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.

33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.

34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.

35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Дроваль О.М. Визначення та склад земель водного фонду України // Теорія і практика правознавства. – 2016. – Вип. 1 (9). URL : file:///C:/Users/lenovo/Downloads/tipp_2016_1_17.pdf

2. Соколова А.К. Правові аспекти режиму земель водного фонду // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. – 2015. – Вип. 1. Том 2. – С. 136-140.

3. Кононов В. Правові проблеми використання земельних ділянок у межах водоохоронних зон //Юридична Україна. – 2011. - №4. – С. 70-73.

4. Кононов В.В. Правовий режим земель прибережних захисних смуг в Україні : дис. канд. юрид. наук: 12.00.06; К., 2013. – 268 с.

5. Кулинич П.Ф. Правовий режим земель водного фонду //Земельне право України. – 2008. - №5-6. – С. 19-30.

6. Міненко С.М. Правові обмеження у використанні земель водного фонду України // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. – 2013. – Вип. 714. – С. 83-87.

7. Погорелова О.М. Особливості використання земель водного фонду на умовах оренди // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – Вип. 52. – С. 212-218.

8. Черноус О. Правовий режим водоохоронних зон // Юридичний журнал. – 2008. - №7-8. – С. 102-106.

Семінарське заняття 14. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення

Теоретичні питання

1. Загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.
2. Правовий режим земель промисловості.
3. Правовий режим земель транспорту.
4. Правовий режим земель зв'язку та енергетичної системи.
5. Правовий режим земель оборони та іншого призначення.

Завдання для індивідуальної роботи

Підготувати реферати з таких питань:

1. Особливості правового регулювання землекористування виробляючих та обробних підприємств.
2. Особливості правового регулювання землекористування гірничодобувних підприємств.
3. Умови користування земельними ділянками, наданими для гірничих розробок.
4. Види земель транспорту.
5. Правовий режим земель прикордонних військ.

Практичні завдання

Завдання 1.

Громадянин Трохимчук звернувся із заявою до міської ради про придбання у приватну власність земельної ділянки для заняття підприємницькою діяльністю – розміщення торговельних наметів для роздрібно торгівлі парфумами. Міська рада відмовила Трохимчуку у задоволенні його заяви, вважаючи, що він не має права стати власником міських земель не маючи постійної реєстрації у місті.

Чи мала права рада відмовити Трохимчуку у задоволенні його заяви? Чи має право фізична особа набувати у приватну власність земельну ділянку у межах міста для зайняття підприємницькою діяльністю? Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання 2.

За межами селища міського типу збудовано виробничі споруди спільного підприємства по виробництву нітробензолу та хлорбензолу. Відповідно визначено санітарно-захисну зону підприємства.

У процесі прийняття до введення в експлуатацію виробничих корпусів представник державного управління екологічної безпеки звернув увагу членів комісії на те, що на відстані 250 метрів від виробничих споруд розміщено гуртожиток та 2 житлові будинки для працівників підприємства, неподалік вже функціонує дитячий садок, закінчується спорудження школи. Однак голова приймальної комісії спростував зауваження представника державного управління, вказавши на те, що це один з оптимальних варіантів економії енергоресурсів та будівельних матеріалів. Таке розміщення об'єктів соціальної інфраструктури заощаджує значні кошти на транспортне перевезення працівників.

Представник державного управління екологічної безпеки відмовився підписувати документи про введення цих об'єктів в експлуатацію і довів до відома обласної ради вказані факти.

Чи правомірно діяв представник державного управління екологічної безпеки? Вирішіть справу по суті. Обґрунтуйте відповідь посиланням на нормативний акт.

Завдання для самостійної роботи

Самостійно опрацювати такі питання:

Правовий режим земель телебачення. Правовий режим земель радіомовлення. Правовий режим земель космічного забезпечення. Правовий режим земель Міністерства внутрішніх справ України. Правовий режим земель Державного департаменту України з питань виконання покарань. Управління у галузі використання, відтворення та охорони земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Форми і методи захисту земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Основні нормативні акти:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.
5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №18, №19-20, №21-22. Ст. 144.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

9. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.

10. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.

11. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.

12. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446.

13. Про трубопровідний транспорт : Закон України від 15.05.1996 р. № 192/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 29. Ст. 139.

14. Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг : Закон України від 14.12.1999 р. № 1286-XIV // Відомості Верховної Ради України. 2000. №3. Ст. 21.

15. Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів : Закон України від 17.02.2011 р. № 3041-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №37. Ст. 371.

16. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.

17. Про використання земель оборони : Закон України від 27.11.2003 р. № 1345-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. №14. Ст. 209.

18. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

19. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.

20. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.

21. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

Основна література:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О. О. Погрібного і І. І. Каракаша – К.: Істина. - 2003. – 445с.

2. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулинич. – К.: Ін Юре. - 2001.

3. Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги. – Харків: Право, - 2013. – 520 с.
4. Земельне право України: навч. посібник / І.І. Килимник, О.І. Міхно ; Харків. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. – 166 с.
5. Земельні спори: правові засади вирішення : навч. посіб. / А.В. Котелевець, Л.В. Лейба, М.В. Шульга. – Харків : Федорко, 2014. – 214 с.
6. Бусуйок Д.В. Правове регулювання виникнення, здійснення та припинення прав на землю : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Д.В. Бусуйок; за заг. ред. П.Ф. Кулинича. – К., 2010. – 184 с.
7. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
8. Корнєєв Ю.В. Земельне право. 2-ге вид. перероб. та доп. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 248 с.
9. Курило В.І. Земельний кодекс України. Науково-практичний коментар станом на 1 березня 2013 р. / За заг. ред. В.І. Курило. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 536 с.
10. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / А. М. Мірошніченко. – Київ: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 512 с.
11. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. – Київ: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. – 520 с.
12. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія / І. В. Ігнатенко. – Харків: Фінарт, 2014. – 274 с.
13. Ільків Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: теоретичні й практичні аспекти: [монографія] / Н.В. Ільків; за заг. ред. Н.І. Титової. – Львів : ЛьвДУВС, 2008. – 296 с.
14. Коваленко Т.О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні : монографія. – Київ : Видав.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013. – 632 с.
15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія / І. О. Костяшкін. – Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2016. – 429 с.
16. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
17. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія / за ред. М.В. Шульги. – Харків : Право, 2007. – 160 с.
18. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія / Т.В. Лісова. – Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». – 2005. – 168 с.
19. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва: монографія / Н. О. Мельник. – Харків: Право, 2016. – 184 с.
20. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія / А.М. Мірошніченко. – Київ: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. – 268 с.

21. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія / В. В. Носік. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
22. Пейчев К.П. Правове регулювання відчуження земельних ділянок : монографія / К.П. Пейчев. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карабіна, 2007. – 124 с.
23. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України : монографія / В.М. Правдюк. – Київ : Алерта, 2018. – 204 с.
24. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Харків: Право, 2012. – 448 с.
25. Санніков Д.В. Особливості використання і охорони земельних ділянок для садівництва громадян : монографія / Д.В. Санніков. – Харків : ФІНН, 2010. – 160 с.
26. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / В.Д. Сидор. – Київ: Юрид. думка, 2011. – 312 с.
27. Теоретичні засади зонування земель в Україні : монографія / О.С. Дорош, Н.В. Ісаченко, А.Г. Мартин та ін. – Київ: МВЦ «Медінформ», 2011. – 182 с.
28. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія / С.В. Хомінець. – Харків: Фінарт, 2015. – 169 с.
29. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія / Д.В. Федчишин. – Харків: Фінарт, 2015. – 248 с.
30. Філюк П.Т. Юридичне забезпечення захисту земельних прав громадян: монографія / П. Т. Філюк. – Харків: Право, 2012. – 192 с.
31. Чижмарь К.І., Журавльов Д.В., Петков С.В., Хомішин М.А. Земельне законодавство України 2016-2017 років. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 220 с.
32. Аграрное, земельное и экологическое право Украины: Учеб. пособие / Под ред. А. А. Погребного и И. И. Каракаша. – Харьков, 2000.
33. Иконицкая И.А. Земельное право Российской Федерации: Учебник. М. ЮРИСТ. 2002. 288 с.
34. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. – Харьков: Консум, 1998. 324 с.
35. Титова Н. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. - № 4. - С. 70-76.

Література для реферування:

1. Барабаш Н.П. Юридичні ознаки категорії земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення: проблеми формування в законодавстві України // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. - №5. – С. 172-177.

2. Барабаш Н.П. Зміст поняття категорії земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. URL : http://vjhr.sk/archive/2016_3/2.pdf
3. Гальчинська Н.Ю. Інституційно-функціональне забезпечення правового режиму земель промислових зон // Південноукраїнський правовий часопис. – Одес. держ. ун-т внутр. справ. – 2010. - №1. – С. 139-142.
4. Гапотченко Т.М. Правові питання поняття і складу земель транспорту // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2004.– Вип. 70.– С. 141-148.
5. Гапотченко Т.М. Особливості правової охорони й раціонального використання земель, зайнятих об'єктами транспорту // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2005. – Вип. 73.– С. 139-145.
6. Гапотченко Т. Правові форми забезпечення раціонального використання й охорони земель транспорту // Підприємництво, господарство і право. – №5. – 2005. – С.60-63.
7. Гапотченко Т.М. Правові форми використання земель автомобільного транспорту й дорожнього господарства в сучасних умовах // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2006.– Вип. 82. – С. 78-84.
8. Лісова Т.В. Сучасні питання правового регулювання використання земель промисловості // Теорія і практика правознавства. – 2012. - Вип. 2 (6). URL : <file:///C:/Users/lenovo/Downloads/63333-130295-1-SM.pdf>
9. Лебелева Т.М. Правовий режим земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства : проблеми та шляхи вирішення : Монографія / Під ред. М.В. Шульги. – Харків : Видавництво «ФІНН», 2009. – 192 с.
10. Осадчий С.Ю. Особливості правового регулювання використання й охорони земель трубопровідного транспорту за законодавством України // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. - №5. – С. 183-185.
11. Романюк М.З. Правові засади користування землями оборони в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. - Вип. 19. – 2012. – С. 80-82.
12. Романюк М.З. Правова охорона земель оборони України // Правова держава. – 2012. - №14. – С. 317-323.
13. Федотова О. Окремі аспекти правового режиму земель внутрішнього водного транспорту України // Підприємництво, господарство і право. – №9. – 2015. – С. 40-43.

3. ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ АКТИ ДО ВСІХ ТЕМ КУРСУ

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Водний кодекс України : Закон України від 6.06.1995 р. №213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. №3852-XII // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.

5. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94-ВР// Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
6. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. №13-17. Ст. 112.
9. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки: Закон України від 21.09.2000 р. № 4731-VI // Голос України. 2000. 14 листопада.
10. Про охорону навколишнього середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 41. Ст. 546.
11. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. №39. Ст. 350.
12. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7 // Вісник Верховного Суду України. 2004. № 6. Ст. 22.
13. Про практику розгляду судами справ про відповідальність за порушення законодавства про охорону природи: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26.01.1990 р. № 1 (зі змін.) // Постанови Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах. 2004. С. 14.
14. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Роз'яснення Президії Вищ. арбітраж. суду України від 27.06.2001 р. № 02-05/744 // Вісник господарського судочинства. 2001. № 4. С. 92.
15. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548 // Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.

4. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ «ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»

1. Предмет земельного права та його особливості.
2. Поняття земельного права як галузі права.
3. Принципи земельного права.
4. Методи земельного права.
5. Співвідношення земельного права із суміжними галузями права.
6. Система земельного права.
7. Земельне право як учбова дисципліна та галузь науки.
8. Поняття та види джерел земельного права.
9. Закони як джерела земельного права.
10. Підзаконні акти як джерела земельного права.

11. Поняття та види земельно-правових норм.
12. Механізми реалізації земельно-правових норм.
13. Поняття та види земельних правовідносин.
14. Суб'єкти, об'єкти та зміст земельних правовідносин.
15. Підстави виникнення та припинення земельних правовідносин.
16. Загальна характеристика права власності на землю.
17. Обмеження права власності на землю.
18. Право приватної власності на землю.
19. Право комунальної власності на землю.
20. Право державної власності на землю.
21. Підстави припинення права власності на землю.
22. Поняття права землекористування.
23. Право постійного землекористування.
24. Право концесійного землекористування.
25. Поняття та ознаки оренди землі.
26. Об'єкти та суб'єкти оренди землі.
27. Поняття та умови договору оренди землі
28. Підстави припинення права користування землею.
29. Розвиток земельного права в Україні.
30. Основні напрямки земельної реформи в Україні.
31. Правове забезпечення приватизації земель.
32. Правове забезпечення паювання земель.
33. Поняття гарантій прав на землю.
34. Способи захисту прав на землю.
35. Відшкодування збитків власникам земельних ділянок та землекористувачам.
36. Земельні спори: їх види та причини виникнення.
37. Порядок розгляду і вирішення земельних спорів.
38. Поняття, завдання та зміст охорони земель.
39. Поняття, зміст та суб'єкти управління у галузі використання та охорони земель.
40. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
41. Планування використання земель.
42. Землеустрій.
43. Контроль за використанням та охороною земель.
44. Моніторинг земель.
45. Державний земельний кадастр.
46. Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення.
47. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
48. Суб'єкти права на землі сільськогосподарського призначення.
49. Права та обов'язки сільськогосподарських землекористувачів.
50. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови .
51. Правові форми використання земель житлової та громадської забудови.
52. Правове регулювання використання земельних ділянок багатоквартирних жилих будинків.

53. Особливості оренди земельних ділянок у містах.
54. Поняття, склад та використання земель природно-заповідного призначення.
55. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання.
56. Землі оздоровчого призначення та їх використання.
57. Поняття, склад та використання земель рекреаційного призначення.
58. Склад та використання земель історико-культурного призначення.
59. Поняття лісового фонду.
60. Поняття земель лісогосподарського призначення.
61. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення.
62. Особливості використання земель для загального і спеціального лісокористування на землях лісогосподарського призначення.
63. Поняття та склад земель водного фонду.
64. Правові форми використання земель водного фонду.
65. Правовий режим прибережних захисних смуг, смуг відведення і берегових смуг водних шляхів.
66. Правовий режим територій і зон санітарної охорони водних об'єктів.
67. Загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.
68. Правовий режим земель промисловості.
69. Правовий режим земель транспорту.
70. Правовий режим земель зв'язку та енергетичної системи.
71. Правовий режим земель оборони та іншого призначення.
72. Земельний кодекс як джерело земельного права.
73. Закон України «Про оренду землі» як джерело земельного права.
74. Податковий кодекс України як джерело земельного права.
75. Конституція України як джерело земельного права.